

”Tunne siitä, että joku auttaa,
huolehtii ja on kiinnostunut meidän
kuulumisista.”

Alle kouluikäisten lasten vanhempien
kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä.

Anu Hänninen
Kaisa Halttunen

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2014

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Halttunen, Kaisa Hänninen, Anu	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 07.04.2014
	Sivumäärä 57+9	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "Tunne siitä, että joku auttaa, huolehtii ja on kiinnostunut meidän kuulumisista." Alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä.		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo Kiiskilä, Taja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön kanssa. Tutkimuksessa haluttiin erityisesti selvittää, mitkä asiat perhetyössä oli koettu toimiviksi ja päinvastoin, mitä kehitettävää perhetyössä vanhempien mukaan olisi. Lisäksi opinnäytetyössä haluttiin tutkia, miten perheet olivat hyötynet perhetyöstä ja kuinka perhetyöntekijä oli huomionnut asiakasperheen. Tutkimus oli kvalitatiivinen, jossa aineistonkeruu menetelmänä käytettiin avoimia kysymyksiä sisältävää kyselylomaketta ja haastattelua. Tutkimukseen osallistumiseen liittyvät lomakkeet toimitettiin asiakasperheille perhetyöntekijöiden kautta. Täytetyt lomakkeet palautuivat suljetuissa kirjekuorissa perhetyöntekijöiden välityksellä. Teoriapohjassa käsiteltiin perhettä, vanhemmuutta, lastensuojelua sekä perhetyötä. Aineiston analyysi toteutettiin sisällönanalyysin sekä teemoittelun avulla. Tutkimukseen osallistui kahdeksan Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön asiakkaana olevaa vanhempaa. Seitsemän tutkimukseen osallistujaa täytti kyselylomakkeen ja yksi osallistui haastatteluun. Tulokset osoittivat, että perhetyö oli koettu pääsääntöisesti hyödylliseksi ja siihen oli oltu tyytyväisiä. Tyytyväisyys kohdistui esimerkiksi konkreettisen avun saantiin sekä perhetyöntekijöiden aitoon kiinnostukseen ja vanhempien kuunteluun. Perhetyöntekijöitä kuvattiin valtaosin positiivisessa mielessä. Vastauksista nousi esille joitain kehittämissideoita, kuten perhetyön kotikäyntiajan pidentäminen sekä ennaltaehkäisevän työn lisääminen. Tutkimustuloksista nousi esille vanhempien aitoja kokemuksia ja Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyö voi näiden pohjalta kehittää omaa työtään asiakaslähtöisempään suuntaan.		
Avainsanat (asiasanat) Lastensuojelu, perhetyö, vanhemmuus, perhe		
Muut tiedot		

Author(s) Halttunen, Kaisa Hänninen, Anu	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 07042014
	Pages 57+9	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title "The feeling that someone helps and looks after us and is interested in how we are doing." Family work experiences of parents with children under 7 years of age		
Degree Programme Degree programme of social services		
Tutor(s) Hintikka, Timo Kiiskilä, Taja		
Assigned by		
Abstract The purpose of this thesis was to investigate the child welfare experiences of parents who had under 7-year-old children. The study was implemented in cooperation with the Child Welfare Unit of the City of Jyväskylä. The main goal of the thesis was to examine what aspects of family work were considered to be sufficient and what aspects could be improved. The thesis also aimed to examine how the families had benefitted from family work and how the client families had been taken into account by the family work professionals. The thesis was a qualitative study where a qualitative questionnaire with open questions was used and an interview conducted in order to collect the data. The questionnaires for the study were passed to the participant families through family workers. The filled questionnaires were returned to the authors in sealed envelopes by the family workers. The theory section of the thesis dealt with the concepts of family, parenting, child welfare and family work. The analysis of the data was performed with a content analysis and by categorizing the data into themes. The study was participated by eight parents who were clients of Jyväskylä City's Child Welfare Unit. Seven of them filled in the questionnaire, and one was interviewed. The results showed that family work was mainly considered helpful. The satisfaction with family work was mainly a result of concrete help given to the families and of the family workers' genuine interest and willingness to listen to their clients. The family workers were mainly described in a positive manner. The answers also revealed some improvement ideas, such as the need to increase preventive work and the duration of home visits. The results highlighted the parents' genuine experiences, and based on them, the Child Welfare Unit of Jyväskylä can develop their work to a more client-oriented direction.		
Keywords Child welfare, family work, parenting, family		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Johdanto	1
2 Perhe 2000 -luvun Suomessa	2
2.1 Työn ja perheen yhteensovittaminen.....	2
2.2 Perhemallin kehitys ja nykyinen perhekäsitys.....	4
2.3 Suomalaisien perheiden haasteet.....	5
3 Vanhemmuus	6
3.1 Vanhemmuus nyky-yhteiskunnassa.....	8
3.2 Alle kouluikäisten lasten perheiden kuormittuvuus.....	9
3.3 Alle kouluikäisten lasten perheiden arki.....	10
4 Lastensuojelu	11
4.1 Lastensuojeluprosessi.....	11
4.2 Lastensuojelun avohuolto.....	12
4.3 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet.....	13
4.4 Lastensuojelulaki.....	15
4.5 Lapsen oikeuksien sopimus.....	16
5 Perhetyö	17
5.1 Perhetyön historia.....	17
5.2 Perhetyön määritelmä.....	18
5.3 Perhetyötä määrittävät lait ja periaatteet.....	19
6 Lastensuojelun perhetyö	20
6.1 Työntekijän ja perheen yhteistyö lastensuojelun perhetyössä.....	21
6.2 Perhetyön prosessi.....	23
6.2.1 Aloitusvaihe.....	23
6.2.2 Toteutusvaihe.....	24
6.2.3 Perhetyön päättyminen.....	25
7 Tutkimuksen toteuttaminen	26
7.1 Aiheen valinta.....	26
7.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	27
7.3 Aineistonkeruu.....	27
7.3.1 Kyselylomake.....	29

7.3.2 Puolistrukturoitu haastattelu.....	31
7.4 Aineiston analyysi.....	32
8 Tutkimuksen tulokset.....	34
8.1 Vastaajien taustatiedot.....	34
8.2 Asiakkaiden tyytyväisyys perhetyötä kohtaan.....	34
8.3 Perhetyön kehittäminen.....	36
8.4 Perhetyön hyödyt.....	37
8.5 Perhetyöntekijän merkitys.....	39
9 Johtopäätökset ja pohdinta.....	42
9.1 Tulosten tarkastelu.....	42
9.2 Tutkimuksen toteuttamisen arviointi.....	47
9.2.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	48
9.2.2 Tutkimuksen eettisyys.....	51
Lähteet.....	55

Liitteet

Liite 1: Saatekirje

Liite 2: Kyselylomake

Liite 3: Tutkimuslupa

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aiheena oli tutkia alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä. Tutkimuksemme laadullinen aineisto kerättiin kyselylomakkeiden ja haastattelun avulla Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön asiakkailta. Avoimien kysymysten tarkoituksena oli saada asiakkaiden oma kokemuksellinen ääni kuuluviin.

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat olleet viime vuosina selvästi kasvussa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tilaston mukaan vuonna 2012 lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 87 200 lasta ja nuorta. Määrä oli 7 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna 2011. (Lastensuojelu 2012.) Vuonna 2011 Jyväskylän kaupungin perhetyössä asiakasperheitä oli 264. Vuonna 2012 asiakasperheiden määrä kasvoi noin kahdella prosentilla, jolloin perheitä oli 269. Vuoden 2013 loppuun mennessä luku oli kasvanut 17 prosentilla vuodesta 2011. Jyväskylän kaupungin perhetyössä oli siis vuonna 2013 jo 310 asiakasperhettä. (Anttonen 2014.)

Aiheestamme on tehty aikaisempi tutkimus vuonna 2006. Tällöin Nieminen tutki asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun avohuollon perhetyöstä Jyväskylässä. Tutkimuksesta on kuitenkin kulunut jo kahdeksan vuotta. Lisäksi Jyväskylän kaupungin perhetyön asiakasmäärät ovat kasvaneet 30 prosentilla pelkästään vuodesta 2010 vuoteen 2013. (Anttonen 2014.) Näin ollen koimme, että tutkimuksemme tuo aiheeseen uutta, ajankohtaisempaa näkemystä. Lisäksi Jyväskylän kaupungin perhetyö koki asiakkaiden kokemusten tutkimuksen tarpeelliseksi ja ajankohtaiseksi työnsä kehittämisen kannalta. Koimme aiheen hyödylliseksi myös oman ammattimme kannalta. Halusimme, että päätötyömme koskettaa perheitä ja heidän kanssa työskentelyä, koska näemme sen merkittäväksi osa-alueeksi sosionomin ammatissa.

2 Perhe 2000 -luvun Suomessa

Karvonen, Moisio ja Simpura (2009, 21, 23) esittävät, että lapset ja heidän perheensä elävät vauraammassa, eriarvoisemmassa, ikääntyneemmässä ja monimutkaisemmassa 2000 -luvun Suomessa verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin. Ihmiset ovat keskittyneet asumaan yhä enemmän kasvukeskuksiin, joissa väestö on kirjavampaa kulttuurisesti, etnisesti ja juridis-hallinnollisesti. Suurin osa suomalaisista elää 2-4 hengen perheissä, mutta lapsiperheiden osuus on laskenut jo vuosikymmeniä. Huomattavaa on myös, että ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut jonkin verran. Vuonna 1997 yli 35-vuotiaiden ensisynnyttäjien osuus oli 8,3% ja vuonna 2007 se oli 10,4%.

2.1 Työn ja perheen yhteensovittaminen

Nykyään lasten ja nuorten vanhemmat elävät arkea, jossa sovitaan yhteen niin perhe, työ kuin vapaa-aikakin (Helminen 2006, 15). Työn ja perheen yhteensovittaminen voi olla riski hyvinvoinnin kannalta, sillä sekä ansiotyö, että perhe-elämä vaativat aikaa sekä fyysisiä ja henkisiä voimavaroja. Olisikin tärkeää, että aikaa riittäisi elämän eri osa-alueille, sillä tasapainon tunne, elämän osa-alueiden välillä tukee hyvinvointia. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38.) Yhteiskuntamme elää aiempaa enemmän ympärivuorokautisessa rytmissä, jossa palvelut ovat auki 24 tuntia. Tämä tarkoittaa samalla ilta- ja yötöiden lisääntymistä, jolloin työaikojen, päivähoitoaikojen sekä perheen ja lasten elämisen tahdin sovittaminen yhteen voi käydä hankalaksi. (Rönkä, Mallinen & Lämsä 2009, 16.)

Lapsiperheiden vanhempien keskuudessa työttömyys ja köyhyys ovat harvinaisempia kuin väestössä keskimäärin, joten työn ja perheen yhteensovittaminen on haaste monille lapsiperheille. Kuitenkin yhä suurempi osa lapsista kuuluu pienituloisiin perheisiin. Aikaa ja voimavaroja tarvitaan niin ansiotyölle kuin palkattomalle hoiva- ja kotityölle. Lisäksi tarvitaan vielä resursseja perheen elättämiseen. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2009, 80-81.) Lapsiperheitä huolletaan myös rahan riittävyys. Bardy, Salmi ja Heino (2001); Sauli, Bardy ja Sal-

mi (2002) sekä Demo ja Cox (2000) ovat tutkimuksissaan saaneet tuloksia, että lapsiperheet ovat heikossa asemassa taloudellisesti. Tutkijoiden mukaan tuloerojen kasvu, tulonsiirtojen heikentyminen sekä verotusta koskevat muutokset ovat huonontaneet lapsiperheiden asemaa. (Rönkä ym. 2009, 17.) Myös Helminen (2006, 28) kirjoittaa, että lapsiperheiden keskuudessa taloudellinen tilanne on heikentynyt ja vaihteleva. Lapsiperheistä suurin osa voi hyvin, mutta osa voi entistä huonommin. Vastaavasti Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen ja Kurvinen (2011, 65) toteavat, että suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin ja paremmin kuin ennen.

Bardyn (2002) mukaan lapsiperheiden vanhemmat tekevät keskimäärin pidempää viikkotyöaikaa kuin lapsettomat aikuiset. On havaittu, että pienten lasten isät tekevät enemmän ylitoita kuin muut miehet. Voidaankin miettiä, että tarvitsevatko lapsiperheet tätä taloudellisesti, vai eikö epävarmassa työelämässä uskalleta kieltäytyä työstä? (Helminen 2006, 17.) Voidaan myös pohtia, heikentääkö vai vahvistaako vanhemmuus asemaa työmarkkinoilla. Lapsiperheiden vanhemmat itse kokevat, että perhe asettaa rajoituksia työelämän täyttämiseksi. Äidit kokevat näin isiä selvästi useammin. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38, 43.) Tämän päivän epävarmuus, kiireisyys ja henkinen vaativuus työssä voivat tulla mukana perheeseen ja vahingoittaa parisuhdetta sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta (Rönkä ym. 2009, 16).

Nykyisessä Suomessa on lainsäädännöllä taattuja palveluita ja etuuksia, joilla vanhemmat voivat turvata lastensa hyvinvoinnin ja helpottaa perheen ja työn yhteensovittamista (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 39; Vilén ym. 2011, 65). Näitä ovat esimerkiksi perhevapaat ja erilaiset sosiaalipalvelut kuten lasten julkisen päivähoito (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 39).

Röngän ja muiden (2009, 15-16) mukaan Rönkä, Kinnunen ja Sallinen (2005) ovat todenneet kouluikäisten perheiden arkea koskevassa tutkimuksessa, että työ ei ollut ainoa perheen arkea hankaloittava tekijä. Vaikeuksia tuovat vapaa-ajanvietto harrastuksineen ja kuljetuksineen sekä kotityöt. Hankalille asioille vastapainoa toivat kiireettömät yhdessäolohetket, joista saatiin paljon voimaa. Jatkuvan kiireisyyden, töistä kotiinpaluun, työaikojen ja perheenjäsenten

omien aikataulujen huonon yhteensopivuuden lisäksi vanhemman oma väsymys olivat arjen haastavimpia asioita. Tutkimuksissa (Jokinen, 2005; Korvela, 2003; Salmi & Lammi-Taskula, 2004) ilmenee, että lapsiperheiden haastavat hetket liittyvät usein vaikeuksiin sovittaa perhe-elämä, työ ja muut keskeiset elämän ympäristöt. Erityisesti hankaluuksia on siirtymätilanteissa eli tilanteissa, joissa siirrytään kodista muihin toimintaympäristöihin tai toisin päin. Perheen arkeen tuo kitkaa myös eri perheenjäsenten erilaisista tarpeista ja elämänrytmeistä neuvottelu ja sopiminen. Helmisen (2006, 28) mukaan haasteelliset elämäntilanteet perheessä näkyvät vanhemmuudessa, kodin ilmapiirissä, käytettävissä olevissa toimintaedellytyksissä sekä voimavaroissa.

2.2 Perhemallin kehitys ja nykyinen perhekäsitys

Kaupungistumisen myötä 1970 -luvulta eteenpäin perheet pienenivät, isovanhemmat jäivät maaseudulle ja lapset vietiin päivähoitoon. Vallitsevaksi perhemalliksi asettui ydinperhe, kunnes avioerot ja tätä kautta yksinhuoltaja- ja uusperheet alkoivat yleistyä. Rakenteiden muuttumisen johdosta äitiys, isyys ja lasten elämä muuttuivat, mutta yhteiskunnalliset palvelut ja niiden toimintatavat eivät ole muuttuneet samaa tahtia tarpeen mukaisesti. (Pohjola 2005, 46-47.)

Suomalaisissa perheissä on nykyään vähemmän lapsia ja samalla perhe-elämä on moninaistunut. Avoparien määrä on hitaasti lisääntynyt ja yksinhuoltajia on reilu kymmenen prosenttia perheistä, mikä on pysynyt samoissa luvuissa vuodesta 2004 lähtien. Uusperheitä on kahdeksan prosenttia kaikista lapsiperheistä. Lisäksi uutena ryhmänä perhetilastoihin nousevat samaa sukupuolta olevat, parisuhteensa rekisteröineet henkilöt. Suurin osa perheistä elää kuitenkin edelleen ydinperheessä. (Vilén ym. 2011, 61.)

Nykypäivänä perhekäsityksen kehitys on voimistanut enemmän individualistista kuin familistista käsitystä. Individualistinen käsitys korostaa yksilön ja perheen yksittäisen jäsenen oikeuksia, toiveita ja etuja, jolloin perheen etu jää pienempään rooliin. Perheissä eletään nykyään hyvin ydinperhekeskeistä si-

viilielämää ja yksilöllistä uraelämää. Perheillä on yhteisiä kontakteja perheen ulkopuolelle entistä vähemmän. Sosiaalinen toiminta tulee vanhemmilla lähinnä työn ja harrastusten kautta ja lapsille päivähoidon ja koulun kautta. Sosiaaliset normit eivät säätele enää sukusiteiden kiinteyttä ja yksilöt päättävät itse, millainen suvun merkitys on. Yleisesti sukulaisverkostot ovat harventuneet. (Vilén ym. 2011, 56, 62, 65.) Ala-Hynnälä ja Kettunen (2010, 44) kirjoittavat, että heidän haastateltaviensa mukaan useilta perheiltä puuttuu verkosto, jolta saisi tarvittaessa apua ja tukea. Omat vanhemmat ja sukulaiset eivät välttämättä asu lähiseudulla eikä kaupungista toiseen muuton johdosta asuinpaikkakunnalla ole yhtäkään tuttavaa.

Vilén ja muut (2011, 63) tiivistävät, että tänä päivänä perheiden keskeisimpiä asioita ovat tunteisiin perustuva parisuhde, vaativa, mutta palkitseva työelämä sekä lapset elämän rikkautena mutta omana valintana. Lapset hankitaan tänä päivänä vanhempina ja lapsettomien naisten määrä on kasvanut. Usein lapsettomuus ja yksin eläminen on tietoinen valinta, mutta ei aina. Niin parisuhde, työ kuin lapsetkin tarvitsevat huolehtimista ja arjessa tasapainoilu näiden välillä on vaativaa. Kinnunen, Malinen ja Laitinen (2005, 127) toteavat, että perhe-suhteilta vaaditaan aikaa, laatua, miellyttävää tunneilmapiiriä ja tyydyttävyyttä aiempaa enemmän. Näihin asioihin kohdistuvista pettymyksistä kertoo osaltaan kohonneet avioerojen määrät. Vilénin ja muiden (2011, 62) mukaan nykyisin avioero ei merkitse enää kaiken loppua vaan se on uusi mahdollisuus.

2.3 Suomalaisen perheiden haasteet

1990 -luvulla tehtyjen lapsiperheiden ja lasten hyvinvointitutkimusten mukaan esiin on tullut monia lasten hyvinvointia ja turvattomuutta kuvaavia tietoja. Lastensuojelun asiakasmäärät ovat nousseet ja käyttäytymishäiriöt yleistyneet. (Vilén ym. 2011, 65.) Avioerot, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä köyhyys lisäävät laiminlyöntejä ja pahoinpitelyjä (Kalland 2007, 349). Vilénin ja muiden (2011) mukaan Järventie ja Sauli (2001) ovat todenneet, että avioerot lisääntyvät ja avoliitot sekä uusperheet hajoavat jopa avioliittoja herkemmin. Lisäksi lapsuus on yksinäisempää ja lapset ovatkin suuren osan ajasta am-

mattikasvattajien seurassa kuten päiväkodeissa ja kouluissa. (Vilén ym. 2011, 65).

Perheissä suurimpia ongelmia ovat vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, jotka ovat samalla yleisimpiä syitä lastensuojelutoimenpiteisiin. Myös väkivaltaa esiintyy ja arviolta jopa joka viides nainen joutuu parisuhteessaan väkivallan kohteeksi. Väkivallan ilmapiirissä eläviä lapsia on Suomessa noin 200 000. (Vilén ym. 2011, 65-66.) Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 46) tutkimuksen monet haastateltavat työntekijät kertoivat perheiden psyykkisten ongelmien lisääntyneen koko ajan. Erään haastateltavan mukaan lähes jokaisessa hänen asiakasperheessään psyykkiset ongelmat näkyvät jollakin tapaa toisella vanhemmalla, molemmilla vanhemmilla tai lapsella. Tutkimukseen haastateltujen mukaan pienten lasten perheillä ei ole aina yhtä selkeää ongelmaa, johon he tarvitsevat apua vaan apua tarvitaan useisiin erilaisiin ongelmiin.

3 Vanhemmuus

Vanhemmuus on prosessi, johon kasvetaan lapsen myötä. Lapsen syntymä muuttaa elämän jokaista osa-aluetta suuresti: muun muassa perheen arki, parisuhde ja perheen roolit muuttuvat. Vanhemmuus tuo mukanaan paljon vastuuta ja se muuttuu jatkuvasti. (Hyvärinen 2007, 354.) Vanhemmuuteen vaikuttavat monet eri tekijät: perheen elämäntilanne, parisuhde sekä perheen sisäiset ja ulkoiset voimavarat. Sisäisiä voimavaroja ovat vanhempien tietämys lasten kasvatuksesta, kehityksestä sekä kyky reagoida lasten tarpeisiin johdonmukaisesti. Ulkoisia voimavaroja ovat perheen sosiaalinen tukiverkko ja mahdollisuus ammattiapuun. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 124.) Parisuhteeseen kohdistuu pienten lasten perheessä monenlaisia paineita ja parisuhde onkin haavoittuvaisimmillaan juuri tuolloin (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 50; Järvinen ym. 2012, 126). Vanhemmuutta voidaan määritellä monin eri tavoin. Vanhemmuus voi olla biologista, juridista, psykologista tai sosiaalista (Hyvärinen 2007, 354; Vilén ym. 2011, 86).

Jokainen vanhempi pohtii välillä, onko hän riittävän hyvä vanhempi lapselleen. Epävarmuuden tunne kuuluu vanhemmuuteen ja tällöin vanhempi usein alkaa miettiä omia kasvatuseriaatteitaan. Oma lapsuus vaikuttaa aina vanhemmuuteen. Esimerkiksi ristiriitatilanteissa vanhempi saattaa huutaa lapsilleen tai lyödä lastaan, vaikka ei koskaan kuvittelisi voivansa tehdä niin. Lapsuuden omat kokemukset aktivoituvat tällaisessa tilanteessa eikä vanhempi kykene enää tietoiseen toimintaan. (Vilén ym. 2011, 102.)

Perhe-elämän paletti -tutkimuksessa kävi ilmi, että vanhempien oli aika ajoittain vaikea hillitä erityisesti väsyneenä omia tunteitaan. Tuolloin vanhemmat kertoivat huutavansa lapsilleen ja olevansa kärsimättömiä. Joissain tilanteissa vanhemmat kokivat puolestaan antavansa lapsille periksi liian helposti eivätkä toimineet johdonmukaisesti. (Kivijärvi, Rönkä & Hyväluoma 2005, 55-56.)

Näistä esimerkeistä huomaamme, että täydellistä vanhemmuutta ei ole olemassa ja jokainen tekee joskus virheitä. On kuitenkin tärkeää, että näistä virheistä opitaan. Järvinen ym. (2012, 125) sanovatkin, että vanhemmuus ei ole koskaan valmista, vaan siinä on mahdollista kehittyä ja kasvaa koko ajan.

Valkonen (2006, 60) tutki viides- ja kuudesluokkalaisia lapsia ja heidän käsityksiään vanhemmuudesta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että lapset pitivät seuraavia asioita hyvän vanhemman ominaisuuksina: hyvä vanhempi pitää lasta tärkeänä (välittää, rakastaa ja antaa aikaa), pitää lapsesta huolen (huolehtii, auttaa, tekee kotitöitä ja elättää), on kiva (hauska, iloinen, antaa mennä ja tehdä eikä ole liian ankara), rajoittaa ja kasvattaa sekä elää ihmisiksi (ei käytä päiheteitä, ei riitele, ei eroa, mutta jos eroaa, pitää yhteyttä). Pohjolan (2005, 56-57) mukaan Innasen (2001) tutkimuksesta ilmenee, että lapset toivovat vanhemmiltaan tavanomaista yhdessäoloa. Tutkimuksista huomaa, että lapset eivät vaadi vanhemmilta loppujen lopuksi paljoa. Tärkeintä on, että lapset kokevat tulevaisuutensa rakastetuiksi ja huolehdituiksi. Lapset haluavat yhteistä aikaa vanhempiensa kanssa, elämän rutiineja ja arkea. (Pohjola 2005, 57-58.)

3.1 Vanhemmuus nyky-yhteiskunnassa

Vanhemmuus on saanut monia uusia vaikutteita yhteiskunnasta ja kulttuurista (Rönkä, Malinen, Sevon, Kinnunen, Poikonen & Lämsä 2005, 276). Yhteiskunnalliset muutokset muuttavat vanhemmuutta ja sen odotuksia jatkuvasti (Järvinen ym. 2012, 124). Kasvatusihanteet ovat muuttuneet vuosien saatossa ja erityisesti miesten isäihanne on kokenut muutoksen. Pohjolan (2005, 64) mukaan Aalto toteaa, että hyvä isä ja kasvattaja on läsnä ja antaa aikaansa lapsilleen. Huono isä puolestaan on itsekäs individualisti, joka ei jaa aikaansa lasten kanssa. Puhutaan jaetusta vanhemmuudesta, jossa vanhemmat jakavat kasvatusvastuun. Vaikka isät osallistuvat aiempaa enemmän lastensa elämään, on pienten lasten hoito ja kotityöt edelleen lähinnä naisten vastuulla. (Vilén ym. 2011, 61.)

Perhe-elämän paletti tutkimuksesta selviää, että kasvatustyyli on muuttunut. Lasten kanssa keskustellaan aiempaa enemmän ja heille annetaan enemmän sananvaltaa heitä koskevissa asioissa. Autoritaarista kasvatustyyliä ei näytä Suomessa esiintyvän siinä määrin kuin ennen. Kasvatuksesta on nykyään paljon tietoa ja siitä keskustellaan. Tieto lapsen kasvatuksesta ja hyvästä vanhemmuudesta on voinut lisätä lapsilähtöistä, auktoritatiivista kasvatusta. (Kivijärvi ym. 2005, 54.)

Positiivisten muutosten myötä vanhemmuuteen on virrannut lisäksi suoritus-paineita sekä näkemys lapsesta projektina. Rongän ym. (2005, 276) mukaan Beck-Gernsheim (2002) väittää, että lapsesta on tullut yhä tietoisempi suunnitteluprojekti. Vanhemmuuden tarkassa suunnittelussa ja aikataulutuksessa on vaarana, että lapsesta tulee projekti, jossa lapsen elämä on suunniteltu ja ohjelmoitu vanhempien puolesta jo vuosiksi eteenpäin. Vanhemmat suunnittelevat mitä harrastuksia lapsella tulee olemaan, mihin kouluun lapsi menee, millaisia ystävyyssuhteita lapsella tulisi olla ja niin edelleen. Myös Paletti -tutkimuksessa keskiluokkaisten vanhempien toiminnasta välittyi vahva panostus lapsen kasvatukseen ja syyllisyys, kun näitä pyrkimyksiä oli ajoittain vaikea toteuttaa. (Rönkä ym. 2005, 276.)

Julkisesti keskustellaan siitä, kuinka vanhemmuus on nykypäivänä hukassa. Huolta kannetaan lapsiperheiden arjesta, vanhemmuuden katoamisesta, uusavuttomuudesta, kiireestä sekä väsymyksestä. Lisäksi huolta aiheuttaa perheen ja lasten moninaiset ongelmat, jotka heijastuvat ulospäin. (Helminen 2006, 31.) Näyttää siltä, että vanhempien epävarmuus ja epätietoisuus kasvatuksesta ovat lisääntyneet. Vanhemmat kokevat riittämättömyyttä vanhemmuudessaan ja tarvitsevat tukea. (Järvinen ym. 2012, 128-130.) Tutkimukset tukevat näitä väitteitä. Ala-Hynnin ja Kettusen (2010, 49) tutkimuksessa selviää, että osalla vanhemmista vanhemmuuden rooli on kadoksissa, vanhemmat kokevat avuttomuutta ja liiallista tasa-arvoa lastensa kanssa. Lammi-Taskulan ja Bardyn (2009, 60) mukaan Lammi-Taskula ja Salmi (2008) puolestaan toteavat, että monet lapsiperheiden vanhemmista on huolissaan jaksamisestaan.

3.2 Alle kouluikäisten lasten perheiden kuormittuvuus

Karvosen, Moision ja Simpuran (2009, 23) mukaan Sauli (2007) on esittänyt, että lapsiperheistä ne, joilla on pieniä lapsia, ovat yleensä pienituloisempia. Osittain tämä johtuu omista valinnoista, kuten perhevapaiden käytöstä, mutta myös yleisempi perhepolitiikka sekä työllisyyden ja sosiaaliturvan kehitys vaikuttavat asiaan. Lisäksi Lammi-Taskulan ja Salmen (2009, 40-41) mukaan alle 3-vuotiaiden lasten äideillä on eniten määräaikaista työpaikkoja sekä osa-aika töitä.

Kinnunen, Malinen ja Laitinen (2005, 126) esittävät, että Paajasen (2006) mukaan juuri alle kouluikäisten lasten vanhemmat ovat kovilla ja esimerkiksi ajallisesti kuormittuneimpia. 40% pienten lasten isistä ajattelee työn vievän liikaa aikaa perheeltä. Lammi-Taskulan ja Salmen (2009, 38, 43) mukaan Salmi ja Lammi-Taskula (2004) ovat esittäneet, että kokopäivätyössä olevat vanhemmat kokevat voivansa työn takia viettää vähemmän aikaa perheen parissa kuin haluaisivat. Lasten kanssa aikapulaa kokevat erityisen usein äidit ja miehet taas kokevat aikapulaa puolison kanssa. Lisäksi äideillä jää erityisesti pikkulapsivaiheessa vähemmän aikaa ystäville kuin isillä työn ja perhe-elämän

ohella. Lähes puolet äideistä kokee, että heillä on liian vähän aikaa ystävien kanssa olemiseen.

3.3 Alle kouluikäisten lasten perheiden arki

Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 45) mukaan lähes jokaisessa heidän haastattelussaan tuli esille ongelmat pikkulapsiperheiden arjen sujumisessa. Vanhemmat kaipaavat tukea selviytyäkseen arjesta ja perusasiat kuten syöminen, nukkuminen, kodinhoito, ulkoilu sekä rajojen asettaminen eivät ole välttämättä itsestäänselvyksiä. Myöskään päivärytmin rakentamiseen ja vuorovaikutuksen luomiseen lapsiin ei välttämättä ole taitoa. Näitä samoja asioita nousi esiin Lammi-Taskulan ja Bardyn (2009, 63) mukaan suurimmissa erimielisyyden aiheissa vanhempien ja lasten välillä. Erimielisyyttä aiheuttivat ruokailu sekä nukkumiseen ja pukeutumiseen liittyvät asiat. Alle kouluikäisten lasten vanhemmista puolet on kertonut hankaluuksista liittyen ruokailuun. Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 50) haastattelussa mainittiin nykyisen tietoyhteiskunnan vaikutuksista pikkulapsiperheissä. Haastateltavien mukaan tietokoneesta voi kehittyä lasten ja nuorten lisäksi ongelma myös vanhemmille.

Lapsen syntymän jälkeiset ensimmäiset vuodet ovat kriittistä aikaa vanhempien työnjakokäytäntöjen sekä parisuhteen kannalta ja riidan aiheena on usein kotitöiden jako. Myös eroriski on suuri. Tätä tietoa vahvistaa lisäksi perhevaikokysely. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 51.) Pienten lasten vanhempien haasteita ovat usein väsymys ja uupumus (Ala-Hynnilä & Kettunen 2010, 48). Kinnusen, Malisen ja Laitisen (2005, 126) mukaan Toivanen ja Kauppinen (2007) ovat esittäneet, että naisten kokemaa kaksoiskuormaa lisää se, että pienet lapset sitovat vanhempiaan mutta erityisesti äitejään lastenhoitoon sekä kotitöihin. Elämäntilanteensa kokevatkin muita useammin raskaaksi töissä käyvät alle kouluikäisten lasten äidit.

Stakesin Hyvinvointi ja palvelut (HYPA) -hankkeessa (2006) kerätyn lapsiperhekyseleyn mukaan yhteinen aika muun perheen kanssa tuotti iloa ja hyvää mieltä. Pienten lasten vanhemmille iloa tuotti erityisesti yhteiset pelit ja leikit

sekä ulkoilu ja lukeminen lasten kanssa. (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 61-62.)

4 Lastensuojelu

Lastensuojelulain 3 § mukaan lastensuojeluksi käsitetään sekä lapsikohtainen että perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteuttaessa tehdään lastensuojelutarpeenselvitys, asiakassuunnitelma sekä perheelle järjestetään avohuollon tukitoimia. Myös kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvät sijaishuolto ja jälkihuolto ovat lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. (L 13.4.2007/417.)

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun lisäksi on ennaltaehkäisevää lastensuojelua, mikä ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta. Lastensuojelulaki määrittelee lastensuojelun hyvin laajasti. Sen mukaan varsinaista lastensuojelun tarvetta ehkäistään lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toiminnoilla, joita ovat esimerkiksi neuvola, päivähoido ja koulu. Ehkäisevällä lastensuojelulla annetaan sellaista apua ja tukea, millä ehkäistään ongelmien syntymistä tai pahenemista varhaisessa vaiheessa. (Mitä on lastensuojelu?.)

4.1 Lastensuojeluprosessi

Lastensuojelun tarvearvio käynnistyy, kun lastensuojeluilmoitus tehdään. Ilmoituksen jälkeen sosiaalityöntekijä arvioi välittömästi mahdollisen kiireellisen lastensuojelun tarpeen. Jos havaitaan kiireellisen lastensuojelun tarve, lastensuojelun asiakkuus alkaa. Mikäli kiireellistä tarvetta ei ole, mutta lastensuojelutarpeen selvitys päätetään tehdä, alkaa lastensuojelun asiakkuus myös tällöin. Päätös lastensuojelutarpeen selvityksestä tulee tehdä seitsemän vuorokauden sisällä ilmoituksen tai muun vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta. Jos tarpeen selvitystä ei tehdä, lastensuojelun asiakkuutta ei synny. (L 13.4.2007/417.)

Jos sosiaalityöntekijä arvioi, että lastensuojelutarpeen selvitys tulee tehdä, on se tehtävä kolmen kuukauden sisällä lastensuojeluasian vireille tulosta. Lapselle ja huoltajille annetaan päätös asiakkuuden jatkumisesta, jos lastensuojelulle on tarvetta ja päätös asiakkuuden päättymisestä, jos tarvetta ei havaita. (L 13.4.2007/417.)

Lastensuojelutarpeen todettaessa, tehdään ehdotus jatkotoimenpiteistä sekä asiakassuunnitelma. Ensisijaisesti tarkoituksena on käyttää avohuollon tukitoimia. Lapsen edun mukaista voi kuitenkin olla kiireellisen sijoituksen tekeminen, mistä voi seurata lapsen huostaanotto ja sijaishuolto. Huostaanotto ja sijaishuolto puretaan, jos lastensuojelun tarve poistuu. Sijaishuollon asiakkaana olevalla lapsella tai nuorella sekä yli puoli vuotta avohuollon asiakkaana olleella lapsella tai nuorella on lisäksi oikeus jälkihuoltoon. Jälkihuollon jälkeen lastensuojelun asiakkuus päättyy. (Taskinen 2010, 57, 69.)

4.2 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelun avohuolto on lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua (Räty 2004, 95). Jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään, on sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin (Räty 2010, 259). Keskeisenä tehtävänä avohuollossa on lapsen myönteisen kehityksen tukeminen (Taskinen 2010, 69). Avohuollon tukitoimilla tuetaan lisäksi vanhemmuutta ja vanhempien kasvatuskyykyä (Taskinen 2010, 69; Räty 2012, 271).

Avohuollon tukitoimilla pyritään ensisijaisesti auttamaan lasta niin, että hän voisi asua kotonaan. Lastensuojelussa onkin periaatteena, että pyritään käyttämään lievintä riittävää toimenpidettä. (Taskinen 2010, 69.) Avohuollon tukitoimiin liittyy vahvasti ennaltaehkäisevän lastensuojelun tarkoitus. Lisäksi tärkeässä roolissa avohuollon palveluissa on lapsen, vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa tehtävä yhteistyö. (Räty 2012, 271.)

Tilanteet, joissa tarvitaan avohuollon palveluita ja tukitoimia vaihtelevat laajasti aina avioerotilanteista taloudellisiin ongelmatilanteisiin ja väkivaltatilanteisiin perheissä. Avohuollon palveluita ja tukitoimia voidaan tilanteen mukaan järjestää joko ainoastaan lapselle, hänen vanhemmilleen tai koko perheelle yhdessä. (Räty 2012, 271-272.) Avohuollon tukitoimiin osallistuminen on aina vapaaehtoista eli siihen pitää olla huoltajien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus (Taskinen 2010, 69).

Huoltajien, lasten ja mahdollisten muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa tehdään aina asiakassuunnitelma avohuollon toteuttamisesta. Asiakassuunnitelmassa voidaan sopia tukitoimina erilaisten palveluiden järjestämisestä lapselle ja perheelle. Näiden tukitoimien antamisesta on tehtävä erillinen päätös. Tärkeää avohuollon järjestämisessä on, että perheen kanssa pyritään yhdessä löytämään juuri heitä tukevia palveluita. Sosiaalityöntekijä päättää tukitoimien toteuttamisesta ja mahdollisesti vastaa lapsen asioista avohuollon toteutuksen aikana. Toteutumisesta voi vastata myös muu lastensuojelun työntekijä. Tärkeää on, että lasta tavataan avohuollon toteutumisen aikana riittävästi. (Taskinen 2010, 69-71.)

Asiakassuunnitelmalla ja siihen kirjatulla tavoitteilla sekä päämäärillä korostetaan lastensuojelutyön suunnitelmallisuutta. Asiakassuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja päämäärät on huomioitava siten, että asiakkaalle tulee järjestää sellaisia palveluita ja tukitoimia, millä pystytään ainakin osittain saavuttamaan tai pyrkiä toteuttamaan niitä tavoitteita, mitä asiakassuunnitelmassa on esitetty. Lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut tuleekin järjestää sen mukaan, miten lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on niiden tarpeen arvioinut. (Räty 2012, 277, 280.)

4.3 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Avohuollon tukitoimet voivat vaihdella laajasti. Tarjottaviin tukitoimiin vaikuttaa se, minkälaista tukea lapsi ja perhe tarvitsevat juuri heidän ongelmiinsa. Tukitoimiin vaikuttaa myös se, millaisia palveluita missäkin kunnassa on saatavilla

ja millaiset resurssit kunnalla on toteuttaa tukitoimia. Jo pelkästään palveluiden tarpeet voivat olla erilaisia eri puolilla Suomea, mikä määrittää millaisia palveluita kunnalla on. Näin ollen on vaikea määrittellä täysin selkeästi millaisia palveluita kunnan tulisi järjestää. Kunnan omia palveluita täydentävät järjestöt, seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt, jotka järjestävät esimerkiksi tukihenkilökoulutusta, leirejä ja vertaisryhmiä. (Taskinen 2010, 70-71.)

Sosiaalihuoltolaissa on määrätty sosiaalipalveluiden, kuten kotipalvelun sekä toimeentulotuen ja ehkäisevän toimeentulotuen antamisesta. Päivähoidon tarjoamisesta lapsiperheille määrittää laki päivähoitosta. Näiden palveluiden lisäksi sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä avohuollon tukitoimina muun muassa tukihenkilötoimintaa tai tukiperhetoimintaa, perhetyötä ja vertaisryhmätoimintaa. (L 13.4.2007/417.)

Lapselle voidaan avohuollon tukitoimena järjestää lisäksi arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa tai laitoshuoltoa yhdessä lapsen vanhemman, huoltajan tai jonkun muun hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa. Avohuollon tukitoimena 12 vuotta täyttänyt lapsi voidaan sijoittaa lyhyeksi aikaa yksin kodin ulkopuolelle. (Räty 2004, 95-96; Taskinen 2010, 73.) Avohuollon sijoitus ei kuitenkaan saa olla vaihtoehto huostaanotolle. Sijoituksessa on tarkoitus arvioida lapsen tuen tarvetta, kuntouttaa lasta tai huolehtia lapsesta väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsesta huolehtijan sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Taskinen 2010, 73.)

Taskisen (2010, 70) ja Rädyn (2004, 95) mukaan lastensuojelun avohuollon tukitoimena voidaan myöntää taloudellista tukea. Rädyn (2004, 95) mukaan oikein käytettynä näillä tukitoimilla voidaan tukea perhettä ja lasta monimuotoisesti. Taloudellista tukea voidaan myöntää esimerkiksi koulunkäyntiin, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja harrastuksiin. Myös toimeentulotuesta annettu laki takaa perheiden taloudellisen tukemisen. (Taskinen 2010, 70.)

4.4 Lastensuojelulaki

Vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsensa huolenpidosta ja kasvatuksesta, mutta heillä on oikeus saada tähän apua jos omat voimavarat eivät riitä. Tällöin lastensuojelun velvollisuus on turvata lapsen hyvinvointi. Lastensuojelussa lapsen etu on kaiken toiminnan lähtökohta. (Lastensuojelun perusta.) Kun puhutaan lastensuojelusta, lapsen edun periaate nousee esille monissa eri yhteyksissä. Lapsen etu tulee ottaa huomioon monenlaisissa asioissa.

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;*
 - 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;*
 - 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;*
 - 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;*
 - 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;*
 - 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä*
 - 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.*
- Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (L.13.4.2007/417.)*

Lastensuojelulain tavoitteisiin ei kuitenkaan päästä ainoastaan lastensuojelulain säädettyillä palveluilla ja tukitoimilla. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää lapsen edun huomioimista kaikissa julkisen vallan toimissa. Lastensuojelulain painotetaan lapsen edun huomioon ottamista kaikissa viranomaisten toimenpiteissä. Lapsen edun toteutumista on vahvistettu korostamalla lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun sekä julkisen vallan velvollisuutta varata riittävät voimavarat perheelle ja lapselle kun järjestetään palveluja. (Räty 2010, 1.)

Lastensuojelulain neljäs pykälä määrittää lastensuojelun keskeisiä periaatteita. Sen mukaan lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta

vastaavia henkilöitä on tuettava lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lapsen ja perheen ongelmia on pyrittävä ennaltaehkäisemään ja niihin on puututtava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen etu on otettava aina ensisijaisesti huomioon kun arvioidaan lastensuojelun tarvetta tai kun lastensuojelua toteutetaan lapsen kohdalla. Lastensuojelussa on lisäksi pyrittävä hienovaraisuuteen ja käytettävä aina lähtökohtaisesti avohuollon tukitoimia. Jos tarvetta on lapsen edun mukaan kuitenkin sijaishuollolle, on se järjestettävä viipymättä. Sijaishuollossa on otettava huomioon perheen jälleenyhdistäminen lapsen edun mukaisella tavalla. (Räty 2010, 7-8.)

4.5 Lapsen oikeuksien sopimus

Lastensuojelulakia määrittää hyvin merkittävästi Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimus lapsen oikeuksista. Lapsen oikeuksien yleissopimukseen on kirjattu toistakymmentä lastensuojelun osa-aluetta, joihin löytyy vastineet Suomen lainsäädännöstä. (Mahkonen 2010, 66.) Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa määritellään jokaisen lapsen oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta: syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen (Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? 2013).

YK:n lapsen oikeuksien sopimus tuli Suomessa voimaan vuonna 1991. Sopimuksessa on kansainvälisesti jaettu käsitys siitä, mitä oikeuksia kaikilla lapsilla tulisi olla. Sopimuksessa on määritelty lapsen oikeus suojeluun, osallistumiseen sekä osallisuuteen. (Järvinen ym. 2012, 57-58.) Tämä on niin kutsuttu kolmen P:n (Protection, Provision ja Participation) ohjelma. Tämän ohjelman pohjalta:

- *lasten tulee saada erityistä suojelua*
- *lapsille kuuluu oikeudenmukainen osuus yhteiskunnan taloudellisista voimavaroista.*
- *lapsille tulee taata mahdollisuus osallistua itseä koskevien asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon.* (Taskinen 2010, 23-24.)

Lapsen etu on sopimuksen lähtökohtainen periaate, ja se tulee näkyä aina kun tehdään lapsia koskevia viranomaispäätöksiä, lakeja tai muista yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja yhteiskunnan eri aloilla. Lapsen oikeuksien sopimuksessa korostetaan perheen keskeistä merkitystä lapsen ensisijaisena kasvuympäristönä. Tavoitteena on, että huoltajia tuetaan kaikilla mahdollisilla tavoilla heidän kasvatustehtävässään, jotta perhe voisi pysyä yhdessä. (Järvinen ym. 2012, 57-58.) Mielestämme tämä periaate tulee näkyä myös perhetyössä. Perhettä tukemalla ja auttamalla saavutetaan yksi perhetyön tavoitteista, perheen yhdessä pitäminen.

Suomi ja muut Lasten oikeuksien sopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapsen hyvinvoinnille välttämättömän suojelun ja huolenpidon. Ammatti-ihmiset, jotka työskentelevät perheen kanssa sitoutuvat kunnioittamaan huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatusta kohtaan - vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsesta. Sopimuksen mukaisesti valtioilla on kuitenkin velvollisuus auttaa vanhempia kasvatustehtävässään. (Järvinen ym. 2012, 58.)

5 Perhetyö

5.1 Perhetyön historia

Lapsista, perheistä ja nuorista huolehtiminen on lähes aina ollut yhteiskuntamme perustehtävä. Eri aikakausina tätä huolenpitoa on toteutettu eri tavoin. Vuonna 1879 asetettiin vaivaishoitoasetus, mikä velvoitti kuntalaiset avustamaan turvattomia alaikäisiä ja työkyvyttömiä aikuisia. Suomalaisen lastensuojelun voidaan ainakin jollain tasolla katsoa alkaneen kuntien, seurakuntien ja toisaalta hyväntekeväisyys- ja kansalaisaktiivisuusyhdistysten toiminnasta. Kansalaissodan jälkeisinä vuosina asetettiin merkittäviä lakeja lastensuojelun kannalta, köyhäinhuoltolaki vuonna 1922 ja lastensuojelulaki vuonna 1936. 1960-luvulla sosiaalinen turvallisuus tuli kaikkien oikeudeksi ja esimerkiksi yksi nykypäivän merkittävimmistä tuista, lapsilisä, otettiin käytäntöön. Vuosina 1983–1984 uudistettiin sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaki. Laissa lapsen ase-

maa parannettiin entisestään ja lapselle tuli taata turvalliset kasvun ja kehityksen olosuhteet. (Järvinen ym. 2012, 47.)

Varsinaisen perhetyön koulutuksen voi katsoa alkaneen ennen sotia sosiaalihoitaja- ja kodinhoitajakoulutuksista. Mannerheimin lastensuojeluliitto perusti vuonna 1925 ensimmäisen kasvatuseuvolan, jossa koulutettiin kodinhoitajia. Väestöliitto puolestaan aloitti kouluttamaan kotisisaria vuonna 1945. Myöhemmin nämä koulutukset yhdistettiin kunnalliseksi kodinhoitajan ammatiksi. (Nätkin & Vuori 2007, 12.) Reijosen (2005, 8) mukaan kodinhoitajat tarjosivat varattomille perheille työvoima-apua ja neuvoja kodin- ja lastenhoitoon.

Idea perhetyöstä rantautui Ruotsista Suomeen vuonna 1976. Tällöin Mannerheimin lastensuojeluliiton ja sosiaalihuollon toimesta aloitettiin tehostetun perhetyön kokeilu, jossa keskityttiin perheen ja ympäristön vuorovaikutukseen sekä vanhempien opettamiseen lasten kasvatuksessa ja kodinhoidossa. Vuonna 1980 palvelua oli saatavilla jo 80 kunnassa, jolloin kodinhoitajan tehtävät alkoivat muuttua entistä enemmän vastaamaan nykyistä perhetyöntekijän tehtävää. Konkreettisesta kodinhoitotyöstä siirryttiin vähitellen psykososiaaliseen keskusteluapuun. Viime vuosikymmenen loppupuolella kunnat alkoivat palkata perhetyöntekijä -nimikkeellä työntekijöitä sosiaalityöntekijöiden ja varsinaisten kodinhoitajien työn tueksi. (Reijonen 2005, 8-9.) Osa aikanaan kodinhoitajan koulutuksen saaneista henkilöistä on jatkanut työtään perheissä perhetyöntekijän nimikkeellä. Sosiaalihuoltolakiin lisätty pykälä täydennyskoulutuksesta, osaltaan varmistaa sen, että eri koulutustaustoista tulevat henkilöt saavat riittävästi täydennyskoulutusta, mikä puolestaan edistää palvelujen laatua. (Järvinen ym. 2012, 51.)

5.2 Perhetyön määritelmä

Perhetyöksi voidaan teoriassa lukea kaikki perheen kanssa tehtävä työ. Perhetyötä tehdään monilla eri tahoilla, monenlaisissa tehtävissä ja monin eri tavoittein. Sitä toteutetaan monissa instituutioissa kuten neuvoloissa, päiväkodeissa, sosiaalitoimissa, perhe- ja kasvatuseuvoloissa, sairaaloissa ja lasten-

suojelulaitoksissa. Perhetyötä tehdään niin julkisella sektorilla kuin järjestöissä, seurakunnissa ja yrityksissä. (Nätkin & Vuori 2007, 7.) Toisinaan perhetyö jaotellaan ehkäisevään, kriisivaiheen ja korjaavaan perhetyöhön (Rönkkö & Rytönen 2010, 29). Perhetyötä voidaan jaotella myös sen tehtävän, toteutuspaikan, tarpeen, painopisteen, asiakkaan ja ammattilaisen suhteen sekä työmenetelmien avulla. Perhetyöntekijän nimikkeellä työskentelee hyvin laaja kirjo, erilaisia koulutustaustoja omaavia työntekijöitä. Myös kuntien välillä on eroavaisuuksia kuinka perhetyötä toteutetaan ja kenelle sitä tarjotaan. (Järvinen ym. 2012, 71.)

Edellä mainituista jaotteluista voimme huomata, kuinka monimuotoista perhetyö on. Perhetyön käsite ei ole yksiselitteinen eikä sille ole olemassa yhtä tarkkaa määritelmää tai vakiintunutta työmuotoa. Vaikka perhetyöstä on useita eri määritelmiä ja toimintatapoja, on perhetyön tavoitteena aina tukea perhettä erilaisissa elämäntilanteissa. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27.) Reijonen (2005, 10) määrittelee perhetyön muutokseen tähtääväksi tavoitteelliseksi työksi, jolla lisätään perheiden ja erityisesti lasten hyvinvointia ja jossa työn keskiössä on perhe itse. Tässä opinnäytetyössä keskitymme lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä järjestettävään perhetyöhön. Vastaisuudessa käyttäessämme perhetyö käsitettä, tarkoitamme juuri edellä mainittua lastensuojelun avohuollon perhetyön muotoa.

5.3 Perhetyötä määrittävät lait ja periaatteet

Lakia, mikä säätelisi suoraan perhetyötä, ei maassamme ole. Kuitenkin monet sosiaalialan toimintaa säätelevät lait ja asetukset määrittävät perhetyön toteuttamista. Lastensuojelulaki ja lapsen oikeuksien sopimus luovat perhetyölle pohjan, joissa erityisesti huolehditaan lasten edun toteutumisesta. Uuden lastensuojelulain uudistuksessa vuoden 2008 alusta alkaen perhetyö on ensimmäistä kertaa mainittu yhtenä avohuollon tukitoimena. (Järvinen ym. 2012, 49-52.)

Järvisen ym. (2012, 50) mukaan lastensuojelulain ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen lisäksi perhetyötä ohjaavat seuraavat lait:

- 710/1982 Sosiaalihuoltolaki
- 504/2002 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi
- 812/2000 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- 361/1983 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta
- 272/2005 Laki sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuuksista
- 50/2005 Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta
- 434/2003 Hallintolaki

Edellä mainitut lait vaikuttavat hyvinkin suoraan perhetyön toimintaan. Esimerkiksi lastensuojelulaki velvoittaa tekemään dokumentointia. Dokumentointi on yksi merkittävä osa perhetyötä. Kirjaamisen tarkoituksena on auttaa lastensuojelun tavoitteiden arviointia, tuottaa mahdollisille muille viranomaisille tarvittava informaatio, auttaa tekemään perhetyö näkyväksi sekä samalla toimia työntekijän ja asiakkaan aseman ja oikeuksien turvaajana. Perhetyöntekijä dokumentoi konkreettisia havaintoja lapsesta ja perheen arjesta. Lastensuojelulain periaatteen mukaisesti myös jokainen perheen lapsi on erikseen lastensuojelun asiakas, jonka johdosta jokaisella lapsella tulee olla omat asiakastiedot ja dokumentit joihin kirjata hänen tietojaan. Jos perhetyöntekijä itse tekee tulkintoja havaintojensa pohjalta, tulee hänen selkeästi raportoida että kyseessä on hänen oma näkökulmansa eikä absoluuttinen totuus. Perhetyötä dokumentoitaessa tulee ottaa huomioon asiakkaan oikeus lukea omia tietojaan. (Reijonen 2013.)

6 Lastensuojelun perhetyö

Lastensuojelun avohuollon puolella on jo pitkään kaivattu työmuotoja perinteisten virasto- ja toimistokäyntien tilalle, joiden on koettu vastaavan huonosti perheiden tarpeisiin. Virastokäynneillä ammattilaiset eivät saa riittävän kattavaa kuvaa perheiden arjesta. (Hurtig 2003, 25.)

Koemme, että kotikäynnillä perhetyöntekijä pääsee mukaan perheen arkeen ja koskettamaan sitä rajapintaa missä tarvittavat muutokset todennäköisesti tulee tehdä. Perheiden omat haasteet ja vahvuudet ovat helpommin havaittavissa kun työntekijä itse konkreettisesti näkee perheen arkea.

Perhetyön asiakkaat ovat lastensuojelun asiakasperheitä, jotka tarvitsevat ohjausta, neuvontaa ja intensiivistä tukea selviytyäkseen arjessa. Teoriassa lastensuojelun perhetyöstä puhutaan ennaltaehkäisevänä ja varhaisen tuen palveluna. Tavoitteena olisi, että perhetyö aloitettaisiin mahdollisimman varhain, eli jo lastensuojeluasiakkuuden alkuvaiheessa. Käytännössä asia ei kuitenkaan aina toteudu näin. Perheiden ongelmat ovat kasautuneet ja perhetyötä aloitettaessa voi olla epävarmaa pystytäänkö avohuollon perhetyöllä edes vastaamaan perheiden avuntarpeeseen. (Myllärniemi 2007, 9.) Asiakasperheillä on usein erilaisia, erityisen tuen tarpeita ja lasten hyvinvointiin tai kehitykseen liittyviä uhkia (Järvinen ym. 2012, 84). Perhetyön aloittamisen syitä voivat olla muun muassa vanhempien mielenterveysongelmat, nuoren tai vanhempien päihteiden väärinkäyttö, avioero, uupuneet vanhemmat, perheväkivalta tai toisen vanhemman kuolema (Rönkkö & Rytönen 2010, 214-267).

Perhetyön ensisijainen muoto on keskusteluapu, mutta perheitä tuetaan tarvittaessa myös käytännön askareissa. Voidaan siis sanoa, että työ on psykososiaalisen tuen ja käytännön avun yhdistelmä. Perhetyötä tehdään pääsääntöisesti perheiden omassa elinympäristössään, heidän kotonaan. (Reijonen 2013.) Tämä asettaa omat haasteensa jo muutenkin vaativalle työlle. Vieraan ihmisen päästäminen kotiin ja omaan perhekköluhuriin on varmasti monelle arka ja haastava paikka.

6.1 Työntekijän ja perheen yhteistyö lastensuojelun perhetyössä

Perhetyötä ei käytännössä voida aloittaa ilman perheen suostumusta. Perhetyötä voidaan kuitenkin lastensuojelullisin perustein motivoida ja velvoittaa työskentelyyn. (Myllärniemi 2007, 10.) Perhe voi olla vastahakoinen aloittamaan työskentelyä perhetyöntekijän kanssa, sillä perheenjäsenet eivät itse välttämättä näe avun ja tuen tarvetta. Työntekijän on tärkeää antaa asiakasperheel-

le aikaa ja pyrkiä motivoimaan heitä yhteistyöhön, jotta työskentely tuottaisi tulosta. Onnistunut yhteistyö edellyttää kaikkien osapuolten avoimuutta ja ikävis-täkin asioista täytyy pystyä puhumaan, jotta muutosta saataisiin aikaan. Perhetyöntekijän tulee pystyä kertomaan perheelle avoimesti esimerkiksi huostaanoton riskistä ja siitä, minkä tulee muuttua, jotta sijoituksen riski poistuisi. Perheellä on oikeus tietää, mitä heiltä vaaditaan ja miten heitä arvioidaan. (Järvinen ym. 2012, 82, 113.)

Australialainen sosiaalityöntekijä Andrew Turnell on listannut neljä asiaa, joita lastensuojelun perheet odottavat työntekijöiltä ja yksi niistä on rehellisyys. Työntekijöiltä toivotaan, että he avoimesti ja selkeästi kertovat esimerkiksi juuri huostaanoton uhasta. Perheet toivovat lisäksi, että työntekijät ymmärtävät ja kuuntelevat heitä, pitävät pienimmätkin lupaukset, esimerkiksi soittavat silloin kun ovat luvanneet, sekä tarjoavat asiakkaille vaihtoehtoja ja mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon. (Rönkkö & Rytönen 2010, 214.)

Perheiden ollessa lastensuojelun asiakkaita, on työskentelyssä aina mukana lastensuojelun tuen ja kontrollin kaksoisrooli. Perhetyöntekijän on varmistettava, että lapsen etu toteutuu ja hän on velvollinen kertomaan kaikesta näkemästään ja kuulemastaan sosiaalityöntekijälle. Työntekijä toimii niin sanotussa välittäjän roolissa ja avoimuus suhteessa sekä perheeseen että sosiaalityöntekijään on tärkeää. (Myllärniemi 2007, 31).

Työntekijän ja asiakasperheen välinen vuorovaikutussuhde muodostaa perhetyön perustan. Jotta voitaisiin luoda hyvä vuorovaikutussuhde, on työntekijän aidosti kuultava ja kohdattava perhe, ymmärrettävä erilaisuutta sekä annettava toiselle joustavasti tilaa. On merkittävää, että asiakkaalla on kokemus siitä, että hänet on otettu vakavasti ja hänen mielipiteillään on merkitystä. Jos vuorovaikutuksellista suhdetta ei ole saatu luotua ja asiakas kokee, että hän ei ole tullut kuulluksi, on vaarana, että asiakas kieltäytyy työskentelystä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 53.) Kananon, Lavikaisen ja Orasen (2012, 8) tutkimuksessa havaittiin samankaltaisia asioita. Vanhemmat ja lapset kokivat tärkeäksi, että heitä kuullaan ja he tulevat kohdatuksi omana itsenään. Lisäksi tutkimus osoitti, että asiakkaat toivoivat työntekijöiltä avointa, kunnioittavaa sekä luotta-

mukseen perustuvaa vuorovaikutussuhdetta, jolloin vaikeista asioista on helpompi keskustella.

Osallisuus onkin merkittävä osa perhetyötä. Konkreettisesti osallisuutta toteutetaan esimerkiksi kutsumalla kaikki perheenjäsenet mukaan neuvotteluihin sekä ottamalla päätöksenteossa huomioon asiakkaiden toiveet ja tavoitteet. Lasten mielipiteet tulee selvittää heidän ikä- ja kehitystason mukaisesti. Osallisuus merkitsee myös sitä, että asiakkaalla on oikeus saada tietää häntä koskevista suunnitelmista, toimenpiteistä, päätöksistä ja niiden perusteluista. Lopujen lopuksi on kyse siitä, kenelle vastuu omasta elämästä kuuluu. (Rönkkö & Rytönen 2010, 52, 167.)

Jonkinasteinen muutos on aina perhetyön tavoitteena. Muutos voi koskea esimerkiksi perheen vuorovaikutusta, toimintatapoja tai perheen sisäisiä suhteita. (Rönkkö & Rytönen 2010, 72.) Näitä muutoksia pyritään saavuttamaan tavoitteellisella ja suunnitelmallisella työllä. Tavoitteet määritellään yhdessä perheen kanssa, jotta perhe olisi itsekin motivoitunut niihin. Tavoitteiden laatimisessa olennaista on, että tavoite on konkreettinen ja määriteltävissä oleva, kiinnostava, realistinen ja saavutettavissa oleva, mutta riittävän haasteellinen sekä sen saavuttaminen on todennettavissa. Jo pienetkin muutokset tulee huomioida ja näin vahvistaa perheen omia voimavaroja. Tavoitteiden etenemistä arvioidaan ja tarkennetaan säännöllisesti yhdessä perheen kanssa. Tavoitteet voivat muuttua työskentelyn kuluessa, tärkeintä on että perhe itse määrittelee tavoitteensa ja on motivoitunut muutoksiin. (Järvinen ym. 2012, 171.)

6.2 Perhetyön prosessi

6.2.1 Aloitusvaihe

Perhetyön prosessi voidaan jakaa kolmeen päävaiheeseen: perhetyön aloitus, toteutus ja työskentelyn päättäminen. Perheen ja perhetyöntekijöiden ensimmäisessä yhteisessä tapaamisessa kartoitetaan perheen tilannetta ja arvioi-

daan palveluntarvetta. Useimmiten tapaaminen järjestetään perheen omassa kodissa tai työntekijän toimipisteessä. Tapaaminen voi olla moniammatillinen, jolloin paikalla on perheen ja perhetyöntekijöiden lisäksi muut perheen kanssa työskentelevät perheen valitsevat työntekijät. Palvelun tarvetta arvioitaessa kaikkien perheenjäsenten omakohtaiset arviot perheen tilanteesta ovat ensisijaisen tärkeitä. Aikuisten lisäksi on tärkeää kuulla myös lapsia. Arvioinnin lähtökohtana ovat ensisijaisesti perheen kaipaamat muutokset ja tuen tarpeet. On aina äärimmäisen tärkeää aloittaa työskentely perheen toivomista asioista, jolloin perheelle välittyy kokemus kuulluksi tulemisesta. Aloituspalaverissa tulee perheelle kertoa heidän oikeuksistaan ja yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa. (Järvinen ym. 2012, 106.)

Perheen ollessa motivoitunut aloittamaan perhetyö, voidaan tapaamisella sopia ensimmäinen perhetyön käynti. Jos perhe puolestaan ei ole vielä valmis aloittamaan työskentelyä, tulee perheelle antaa harkinta-aikaa. Ajan antaminen perheelle tukee mahdollista perhetyön aloitusta, sillä perhe saa rauhassa kypsyttellä ajatusta työskentelyn aloittamisesta. Kun perhe saa harkinta-aikaa, on perhe varmemmin todella valmis perhetyön aloittamiseen. Väkisin aloitettu työ tuottaa harvemmin tulosta. (Mts. 2012, 106.)

6.2.2 Toteutusvaihe

Varsinaisen työskentelyn alkaessa laaditaan perhetyön suunnitelma. Kirjallisessa suunnitelmassa sovitaan perhetyön tavoitteista, sisällöstä, menetelmistä, vastuista ja arvioinnista. Perhe määrittelee itse, mihin työskentelyllä pyritään. Jokaisella perheenjäsenellä voi olla omat ja hyvin erilaiset tavoitteensa. Perhe ja perheen kanssa toimivat työntekijät sitoutuvat toimimaan yhteistyössä, jotta tavoitteet saavutettaisiin. Tavoitteiden asettamisen lisäksi suunnitellaan kuinka perhetyötä toteutetaan: kuinka usein ja missä perhettä tavataan, mihin aikaan päivästä perheelle parhaiten sopivat tapaamiset ja minkä verran niihin tulisi varata aikaa. Tuen tarve on aina erilainen joka perheessä: jotain perhettä voidaan tavata kerran viikossa kun toista tavataan puolestaan ainakin

alussa päivittäin. Perhetyö on aina kontekstisidonnaista, ja se muotoutuu asiakkaiden tarpeiden ja tilanteiden mukaan. (Mts. 2012, 107.)

Työskentelyn alkuvaiheessa työntekijän on olennaista rakentaa luottamuksellista suhdetta perheeseen. Avoin ja luottamuksellinen suhde helpottavat asioiden hoitamista. Tasa-arvoisen suhteen rakennuttua perheenjäsenet usein kertovat helpommin asioistaan, jonka myötä asetetut tavoitteet voivat myös muuttua. Käyntien aikana tehdään jatkuvaa arvioivaa keskustelua työskentelystä ja toimintatavoista. Jotta perheellä säilyisi motivaatio työskentelyyn, on perhetyöntekijän huomattava työskentelyn lomassa tapahtuvat pienetkin edistysaskelleet ja annettava niistä perheelle positiivista palautetta. (Mts. 2012, 108.)

Arviointi on läsnä koko työskentelyn ajan, ja sitä tehdään yhdessä perheen kanssa. Varsinaisia arviointitapaamisia järjestetään noin kahden, kolmen kuukauden kuluttua työskentelyn aloittamisesta. Tapaamisella perhe itse arvioi omia voimavarojaan, perhetyöntekijät arvioivat miltä asiat ovat näyttäytyneet heidän silmiin ja yhteistyötahot katsovat tilannetta oman tehtäväalueensa näkökulmasta. Mikäli asetettu tavoite/tavoitteet on saavutettu, voidaan asettaa uusi tavoite tai joissain tapauksissa perhetyö päätetään. Jos tavoitetta ei ole saavutettu, tulee puhua ja pohtia syitä miksi tavoitteeseen ei päästy. Tulee myös tarkastella sitä, onko perhetyö oikea tukimuoto perheelle vai tulisiko palvelun tarvetta arvioida uudemman kerran. (Mts. 2012, 108.)

6.2.3 Perhetyön päätyminen

Tavoitteiden saavuttamisen jälkeen, on perhetyötä aiheellista vähentää tai päättää työskentely kokonaan. Perhetyö voi päättyä tehdyn asiakassuunnitelman mukaan tai perheenjäsenten tai työntekijän ehdotuksesta. Joskus perheen ja työntekijän välille ei synny luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta, jonka vuoksi perhetyö joudutaan lopettamaan kesken. Tällaisessa tapauksessa asiasta tulee keskustella perheen kanssa ja on huolehdittava, että perhe ei jää ilman tarvitsemaansa tukea vaan tuki tulee joltain muulta taholta. Perhetyön päättymiseen tulee yleisesti ottaen varata riittävästi aikaa, jotta perheenjäsenet voivat sopeutua tilanteeseen. Työn päättyessä perheitä on hyvä muis-

tuttaa siitä, että he voivat ottaa uudelleen yhteyttä, jos tähän tulee tarvetta. Loppuarvioinnissa on tärkeää saada palautetta puolin ja toisin. (Järvinen ym. 2012, 109.) Reijosen (2005, 11) mukaan perhetyöllä tähdätään perheen itseenäiseen selviytymiseen ilman ulkopuolisia tukitoimia, jolloin yhtenä onnistuneen perhetyön merkinä voidaan pitää perhetyön päättämistä perheessä.

7 Tutkimuksen toteuttaminen

7.1 Aiheen valinta

Sosionomi opinnoissa painotetaan vahvasti perheen kanssa työskentelyä. Koimme tärkeäksi opinnäytetyössämme kasvattaa omaa ammatillisuuttamme perheiden kanssa työskennellessä, sillä olemme varmoja, että tulemme sosiaalialalla jossain muodossa työskentelemään perheiden kanssa. Asiakaspalautteet ovat merkittävässä roolissa oman ammatillisuutemme kehittämisessä, sillä niistä voi saada toisaalta eväitä siihen mitä asiakkaat työntekijältä odottavat ja toisaalta siihen mitä muutostarpeita työntekijöillä olisi. Näiden palautteiden pohjalta voimme kehittää rakentumassa olevaa ammatti-identiteettiämme asiakaslähtöisempään suuntaan. Aiheen valintaan vaikutti vahvasti myös oma mielenkiintomme perhetyötä kohtaan sekä opintojemme suuntautuminen kasvatustyöhön.

Pohdimme ensin aiheen tutkimista lasten näkökulmasta. Rajasimme lapset kuitenkin tutkimuksen osallistujista pois. Luotettavan suhteen luominen lapsiin veisi oman aikansa, ja oman aikataulumme huomioiden, emme uskoneet että saisimme täten luotettavaa tutkimustietoa lasten kautta. Aineistonkeruutapa olisi pitänyt miettiä tarkoin lapsille sopivaksi. Katsoimme, että saamme tutkimuksemme tarkoitukseen ja aikatauluun nähden vanhemmilta helpommin hakeamme tietoa.

7.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tavoitteena oli tutkia alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä. Lähestyimme aihetta selvittämällä, oliko aiheesta tehty aikaisempia vastaavia tutkimuksia Jyväskylässä. Koska lastensuojelun perhetyötä vanhempien näkökulmasta ei ole kattavasti eikä lähivuosi- na Jyväskylässä tutkittu, totesimme, että tällaiselle tutkimukselle on tarvetta. Aiheen muotouduttua otimme yhteyttä Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyöhön ja kysyimme olisiko heillä kiinnostusta kyseistä aihetta kohtaan. Myöntyvän vastauksen jälkeen aloitimme yhteistyön. Perhetyön puolelta toivottiin, että työemme tuottaisi myös sellaista tietoa, minkä pohjalta heidän työtään voidaan kehittää.

Tutkimustehtävät muotoutuivat seuraaviksi:

1. Mihin asiakkaat ovat olleet perhetyössä tyytyväisiä ja mitä kehitettävää siinä on?
2. Miten asiakasperheet ovat hyötäneet perhetyöstä?
3. Miten perhetyöntekijä on huomionnut asiakasperheen?

7.3 Aineistonkeruu

Tutkimuskohteena lastensuojelun asiakkaat voivat olla haastava kohderyhmä, sillä asiakkaiden elämäntilanne on usein vaikea eikä omat voimavarat ja mielenkiinto välttämättä yllä tutkimukseen osallistumiseen. Kuten Jaakkolakin (2009, 28) tutkimuksessaan toteaa, on ymmärrettävää, että perheestä ja sen mahdollisista vaikeuksista kertominen voidaan kokea arkaluontoiseksi. Näin ollen osallistuminen tutkimukseen, jossa näitä yksityisiä asioita tulisi tuoda esille edes anonymisti, voidaan kokea liian haastaviksi. Näiden taustaoletusten, Jyväskylän kaupungin perhetyöntekijöiden kokemusten sekä Makkosen (2013, 39) ja Jaakkolan (2009, 25) perusteella oli oletettavaa, että vastausprosentti tulisi olemaan alhainen. Oletettava vastausten vähäisyys osaltaan vaikutti laadullisen tutkimusotteen valintaan. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole välitöntä merkitystä tutkimuksen onnistumiseen, joissain tapauksissa aineistona voi olla vaikkapa vain yhden hengen haastattelu. (Es-

kola & Suoranta 2005, 61-62; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 181). Myös tutkimustehtävä, asiakkaiden kokemuksellisuuden esilletuonti puolsi laadullisen tutkimuksen valintaa.

Opinnäytetyömme aiheen ja tutkimuskysymysten muotouduttua, päätimme hankkia aineistoa ensisijaisesti haastattelemalla lastensuojelun perhetyön asiakkaina olevia vanhempia. Toisena vaihtoehtona pidimme aineiston hankkimista avoimella kyselylomakkeella. Tuomi ja Sarajärvi (2013, 71) toteavatkin, että haluttaessa tietää mitä ihminen jostakin ajattelee, on järkevää kysyä asiaa häneltä. Ajatuksenamme oli esittää melko avoimia kysymyksiä perhetyöstä, jotta vastaajien aidot kokemukset asioista pääsisivät esiin.

Aineistonkeruutapaa pidemmälle pohtiessamme, mietimme, että joillekin voi olla kynnys lähteä kertomaan näin henkilökohtaisesta asiasta tuntemattomille ihmisille. Päädyimme siihen, että jollekin voi olla mukavampaa vastata kotoa käsin nimettömänä kyselylomakkeen kautta henkilökohtaisiin asioihin. Toki myös haastattelu oli suoritettavissa vastaajan toivomassa paikassa eikä haastateltavan henkilötiedot tule esiin lopullisessa tutkimuksessa. Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön johtaja toi esille myös sen, että raskaassa elämäntilanteessa oleville vanhemmille kirjallinen kyselylomake voi tuntua raskaalta ja vaikealta täyttää (Anttonen 2013). Näiden lähtökohtien pohjalta tulimme siihen tulokseen, että annamme vastaajan itse valita mieleisensä tavan osallistua tutkimukseemme.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu toteutui lopulta pääosin kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeen alkuun varasimme kohdan, johon asiakas halutesaan pystyi jättämään yhteystietonsa ja näin osoittaa halukkuuteensa osallistua lomakkeen täytön sijaan mieluummin haastatteluun. Halusimme näin antaa tutkittaville mahdollisuuden valita mieluisin mahdollinen tapa osallistua tutkimukseen. Mahdolliset haastattelut päätimme toteuttaa kyselylomakkeen pohjalta, joten lomakkeen laatimiseen käytimme paljon aikaa ja voimavaroja. Lähdimme rakentamaan lomakkeen kysymyksiä tutkimusongelmien ja -tavoitteiden määräytymisen jälkeen, sillä Ronkaisen, Pehkosen, Lindblom-Ylänteen ja Paavilaisen (2011, 46) sekä Vallin (2007, 102-103) mukaan tutkijoiden ei tu-

lisi etukäteen sitoutua tiettyyn tutkimusmenetelmään eikä aineiston hankintaan.

Halusimme pitää kyselylomakkeen ja haastattelun rungon samanlaisina, jotta vastaukset niin lomakkeissa kuin haastatteluissa olisivat mahdollisimman luotettavasti vertailtavissa. Toivoimme haastattelun tuovan mahdollisuuden lähinnä tarkentaviin kysymyksiin ja laajempiin vastauksiin aiheista. Tämän takia toivoimme saavamme myös haastatteluun osallistujia.

Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyö oli merkittävässä roolissa kyselylomaketta tehdessä ja vastauksien keräämisessä. Muokkasimme lomaketta heidän kanssaan yhteistyössä, jotta se vastaisi myös heidän tarpeisiinsa. Lopulliseen kyselylomakkeen muotoon päädyimme vasta kuuden eri lomakemallin jälkeen. Välikatsauksia teimme sekä työn tilaajan Jyväskylän perhetyön että opinnäytetyön ohjaajiemme kanssa.

Lomakkeet toimitimme vastaajille perhetyöntekijöiden kautta, niin, että he jakoivat lomakkeita asiakkailleen. Lomakkeet toimitettiin avonaisissa kirjekuorissa, joihin olimme kirjoittaneet käsin tunnusmerkiksi ”kyselylomake”. Vastajan tuli palauttaa suljettu kuori perhetyöntekijälle, jonka kautta me saimme kuoret. Kirjekuorien merkkäminen vahvisti sen, että kuorta ei ole voitu välissä avata ja siirtää lomakkeita toiseen kuoreen. Näin vaalimme vastausten salassapitoa. Kuoria toimitimme perhetyölle 28.11.2013 alun perin 48, joista 21 oli toimitettu asiakkaille. Näistä saimme neljä vastausta. Tämän jälkeen päätimme yhdessä perhetyöntekijöiden kanssa jakaa vielä uudet kahdeksan kuorta 15.1.2014. Näistä saimme palautettuna neljä vastausta.

7.3.1 Kyselylomake

Muotoilimme kyselylomakkeen tutkimuskysymystemme pohjalta. Kyselylomakkeen laadinnassa tärkeintä on selvyys ja lomakkeen pituus. Kysymyksien tulee merkitä samaa asiaa kaikille vastaajille, joten erityistä huomiota tuli kiinnittää sanavalintoihin. Kysymyksissä tulee välttää esimerkiksi ammattikielen käyttöä ja tulkinnallisia sanavalintoja kuten ”usein” ja ”tavallisesti”. (Hirsjärvi

ym. 2009, 202; Bell 2006, 138-139.) Vilkan (2005, 88) ja Bellin (2006, 141-142) mukaan useissa kyselylomakkeissa ongelmaksi muodostuvat kysymykset, joissa kysytään kahta asiaa samanaikaisesti. Vastaajan voi olla tällöin hankalaa vastata kysymykseen ja tutkija ei vuorostaan vastauksia analysoidessaan tiedä kumpaan kysymykseen vastaaja on vastannut. Nämä ohjeet otimme huomioon kyselyä laadittaessa.

Tutkimuksen luotettavuutta eli reliabiliteettia olisi voitu lisätä kysymällä sama kysymys kahteen kertaan mutta eri sanavalinnoin (Vilka 2005, 161). Tähän emme kuitenkaan päätyneet tässä tutkimuksessa. Halusimme pitää lomakkeen mahdollisimman lyhyenä, jotta se kannustaisi ja helpottaisi vastaamista.

Kyselylomakkeen yhteydessä toimitimme asiakkaille saatekirjeen (liite 1). Saatekirjeen ensisijaisena tehtävänä oli motivoida asiakkaita osallistumaan tutkimukseen ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen, antaa tutkittaville riittävästi tietoa tutkimuksesta (Vilka 2005, 152-153). Saatekirjeessä toimme tärkeimmät näkökohdat esille siitä, mihin aineistoa käytetään, miten sitä hankitaan, kuinka sitä käsitellään ja missä tulokset julkaistaan. Kirjeessä kerroimme myös tutkimuksen vapaaehtoisuudesta ja näin ollen annoimme tutkittavan päättää, haluaako hän näiden tietojen valossa osallistua tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 25.) Bellin (2006, 149) mukaan kyselyyn vastataan useammin, jos sille merkitään tarkka palautuspäivämäärä noin kahden viikon päähän kyselyn vastaanottamisesta. Näitä ohjeita noudattaen määrittelimme saatekirjeessä tarkan palautuspäivämäärän kahden viikon päähän.

Kyselylomake (liite 2) oli puolistrukturoitu, sisältäen sekä avoimia että monivalintakysymyksiä (Vilka 2005, 152-153). Avoimia kysymyksiä oli yhteensä yhdeksän ja monivalintakysymyksiä seitsemän. Kyselyssä suosimme avoimia kysymyksiä, sillä ne antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa omin sanoin asioista, kun taas monivalintakysymykset voivat valmiiksi rakennetuilla vaihtoehdoillaan kahlita vastaajaa (Hirsjärvi ym. 2009, 198-201).

Kyselylomakkeella halusimme tuoda esille asiakkaiden kokemuksia ja kehittämistarpeita perhetyöstä, minkä koimme onnistuvan parhaiten avoimilla kysy-

myksillä. Monivalintakysymyksillä kartoitettiin puolestaan vastaajien taustatietoja, kuten ikää ja sukupuolta. Tutkijat sijoittavat usein yleisimmät kysymykset, esimerkiksi juuri taustatiedot, lomakkeen alkupuolelle. Hirsjärven ym. (2009, 203) mukaan tämä ei kuitenkaan ole ongelmatonta ja esimerkiksi iän kysyminen heti lomakkeen alussa voi olla arka asia jollekin. Myös Valli (2007, 103-104) suosittelee taustakysymysten sijoittamista lomakkeen loppuun. Kyselyn loppua kohden vastaajan motivaatio saattaa laskea, jolloin jälkimmäisiin kysymyksiin ei jakseta enää vastata niin tarkasti ja täten kyselyn luotettavuus heikkenee. Tämän vuoksi loppuun on hyvä sijoittaa helposti vastattavia yleisiä kysymyksiä. Tässä tutkimuksessa asetimmekin monivalintakysymykset kyselylomakkeen loppuun.

Kyselyihin oli vastattu pääsääntöisesti hyvin kattavasti. Neljässä kyselylomakkeessa vastaukset olivat erittäin laajoja, monen lauseen mittaisia. Kolmessa lomakkeessa vastaukset olivat lauseen mittaisia ja sisälsivät yksittäisiä vastaamattomia kohtia. Yksikään lomakkeista ei täten sisältänyt vain yhdellä sanalla kuvattuja vastauksia. Kysymykseen kahdeksan: Mitä parannettavaa perheyössä mielestäsi on? - tuli eniten (3) tyhjiä vastauksia. Mielestämme vastauksista välittyi, että kysymykset oli ymmärretty tarkoittamallamme tavalla.

7.3.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Tuomi ja Sarajärvi (2013, 75) kirjoittavat, että teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu ja se on jo lähellä syvähaastattelua. Tällöin haastattelussa edetään ennalta määriteltyjen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa vaihtelee tutkimusten välillä paljon ajatukset siitä, tuleeko kysymykset esittää juuri samassa sanamuodossa ja samassa järjestyksessä tai pitääkö kaikille vastaajille esittää kaikki kysymykset. Vaihtelevuus näissä asioissa on miltei avoimen haastattelun tyylistä strukturoituun haastatteluun. Teemahaastattelussa pyritään löytämään tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän tai ongelman kannalta merkittäviä vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.).

Pyrimme löytämään tutkimustehtävän kannalta merkittäviä vastauksia, minkä vuoksi käytimme tarkentavia kysymyksiä. Pysyimme tietyissä teemoissa, mitkä määräytyivät ennalta määriteltujen kysymysten pohjalta. Kysymyksemme liittyivät tyytyväisyyteen perhetyössä, perhetyön kehittämiseen, perhetyöntekijään yleisesti sekä häneen vanhemmuuden ja lapsen tukijana. Näin ollen haastattelutavassamme oli myös teemahaastatteluun sopivia piirteitä.

Haastattelumme oli strukturoitu valmiiksi tietyillä kysymyksillä eli samoilla, joita käytimme kyselylomakkeessamme. Strukturoituun haastatteluun kuuluu valmiit vastausvaihtoehdot, joita me emme kuitenkaan käyttäneet. Puolistrukturoidussa haastattelussa valmiisiin kysymyksiin haastateltava vastaa avoimesti. Strukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat. (Eskola & Suoranta 2008, 86.) Lomakekysymykset olivat jo valmiiksi avoimia kysymyksiä. Esitimme kuitenkin jatkokysymyksiä ja veimme keskustelua pidemmälle sen perusteella, mitä haastateltavamme kertoi. Pidimme tärkeänä luoda haastattelutilanteesta luontevan ja keskustelevan, jotta haastateltavalle tulisi sellainen olo, että hänen on helppo puhua henkilökohtaisistakin asioista. Haastattelu kesti noin 50 minuuttia ja haastateltavamme antoi hyvin kattavia vastauksia.

7.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyömme aineiston analysoimme sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, jota pystytään käyttämään kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Useimmat erinimiset laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät pohjautuvat periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91.)

Käytimme analysoinnin tukena Tuomen ja Sarajärven (2013, 92) sekä Henninkin ja muiden (2011, 208-209) sisällönanalyysin ohjeistusta. Henninkin ja muiden (2011, 209) ohjeiden mukaisesti litteroimme haastattelun, jonka jälkeen poistimme aineistosta mahdolliset tunnistetiedot. Tämän jälkeen toimimme Tuomen ja Sarajärven (2013, 92) mukaisesti tekemällä vahvan päätöksen sii-

tä, mikä meitä aineistossa kiinnosti. Tutkimuskysymyksiä tarkastelemalla löysimme aineistosta tutkimuksemme kannalta merkittävimmät asiat. Listasimme tutkimuskysymyksemme ylös ja näiden alle etsimme aineistosta vastaavia tuloksia.

Löydettyämme aineistosta meitä kiinnostavat vastaukset, aloitimme teemoittelun. Tarkoituksenamme oli löytää teemoittelun kautta vastausten väliltä yhtäläisyyksiä ja mahdollisia eroavaisuuksia (Hennink ym. 2011, 209; Tuomi & Sarajärvi 2013, 92). Ensin jaoimme vastaukset yläteemoihin. Yläteemat muotoutuivat tutkimuskysymystemme pohjalta seuraaviksi: asiakkaiden kokemat hyödyt perhetyöstä, asiakkaiden tyytyväisyys perhetyötä kohtaan, asiakkaiden kehittämisideat perhetyötä kohtaan sekä kokemukset perhetyöntekijästä. Muodostimme yläteemat yhdessä, jonka jälkeen jatkoimme analysointia niin, että kumpikin meistä jatkoi teemoittelua kahdesta yläteemasta.

Karkean jaottelun jälkeen etsimme kumpikin tahoillamme vastauksista toistuvia alateemoja. Esimerkiksi yläteeman; Perhetyön hyödyt, alle löysimme vastauksista seuraavat alateemat: konkreettiset hyödyt (muun muassa koulumatka kyyditykset, lapsille vaatteita sekä aikataulut ja rytmit) ja henkisen puolen hyödyt (muun muassa voimavaroja, parisuhdeneuvoja sekä äidin henkinen hyvinvointi). Muiksi alateemoiksi muodostuivat muun muassa avun saanti, perhetyöntekijän ammattitaito sekä ennaltaehkäisevän työn lisääminen. Teemoittelun jälkeen aloimme tehdä aineistosta yhteenvetoa (Hennink ym. 2011, 209; Tuomi & Sarajärvi 2013, 92).

Teimme yhteenvedon raportoimalla tulokset tutkimuskysymyksistä johdettujen otsikoiden alle. Raportointia teimme sekä yhdessä, että erikseen. Alateemoittelun avulla pystyimme helposti näkemään sekä vastausten yhtäläisyyksiä että vastaajien yksittäisiä kokemuksia, joiden pohjalta kokosimme tutkimuksen tulokset opinnäytetyöhömmme.

Aineistoa analysoidessa tutkija voi tehdä virheitä tai erehtyä. Tällöin oleellisia tutkimustuloksia voi jäädä löytämättä. (Ronkainen ym. 2011, 123.) On tärkeää muistaa, että olemme tutkijoina nostaneet meidän mielestämme olennaisia tu-

loksia esille. Täten voi olla mahdollista, että olemme tulkinneet vastaukset toisin kuin vastaaja on ne alun perin tarkoittanut. Tarkastelimme kuitenkin toistemme tekemää alateemoittelua ja kiinnitimme huomiota vastauksista tehtyihin tulkintoihin. Tässä korostuu kahdestaan tehdyn tutkimuksen hyödyt, aineiston analyysi on täten mielestämme luotettavampi.

8 Tutkimuksen tulokset

8.1 Vastaajien taustatiedot

Saimme tutkimukseemme vastauksia kahdeksalta asiakasperheeltä. Yhdestä vastauslomakkeesta oli vaikea tulkita, oliko vastaajia yksi vai kaksi, joten tutkimukseemme osallistui joko kahdeksan tai yhdeksän henkilöä. Tuloksia käsitellessämme puhumme kuitenkin kahdeksasta vastaajasta. Vastaajat olivat iältään 21–32 -vuotiaita. Vastaajista seitsemän oli naisia. Yhdestä lomakkeesta ei selvinnyt vastaajan sukupuoli. Vastaajakuntaan kuului samassa osoitteessa asuvia yhteishuoltajia, eri osoitteissa asuvia yhteishuoltajia ja yksinhuoltajia. Suurin osa vastaajistamme eli kuitenkin ydinperheessä, mikä vastaa Vilénin ja muiden (2011, 61) teoriaa.

Lasten iät vaihtelivat 4,5 kuukaudesta viiteen vuoteen. Perheen lasten lukumäärä vaihteli yhdestä kolmeen lapseen. Perhetyötä tehtiin kaikilla vastaajilla tutkimuksen aikana. Perhetyötä oli tehty perheissä yhdestä kuukaudesta yli vuoteen. Lähes kaikilla (6) vastaajilla perhetyöntekijä käy kerran viikossa. Yhdellä vastaajista käydään useammin kuin kerran viikossa ja yhdellä käydään harvemmin kuin kerran viikossa.

8.2 Asiakkaiden tyytyväisyys perhetyötä kohtaan

Vastaajat olivat tyytyväisiä perhetyössä moniin asioihin. Useissa vastauksissa (7) tuli esiin tyytyväisyys konkreettisen avun saamiseen. Konkreettista apua oli saatu esimerkiksi autolla kyyditsemisessä, lasten hoidossa ja aikataulujen tekemisessä. Osa vastaajista mainitsi saaneensa konkreettista apua erittelemät-

tä sitä, mitä nämä asiat ovat olleet. Kysymykseen siitä, mihin vastaajat ovat perhetyössä tyytyväisiä, viisi vastasi jonkin konkreettisen asian tai mainitsi konkreettisuuden yleisellä tasolla.

Konkreettisuuden lisäksi vastauksissa tuli esiin tyytyväisyys avun saamiseen. Kolme vastaajaa mainitsi kirjaimellisesti saaneensa apua. Kaikista vastauksista oli luettavissa, että vastaajat olivat saaneet apua ainakin joihinkin asioihin. Yksittäisinä asioina oli saatu rohkaistumista, ”tsemppiä”, kadonneita voimavaroja ja ongelmiin tarttumista. Lisäksi henkisen tuen huomioiminen ja saatu apu arkipäivän tilanteisiin mainittiin kahdessa vastauksessa. Ala-Hynnälän ja Kettusen (2010, 45) tutkimuksesta käykin ilmi, että arjen perusasiat kuten syöminen, nukkuminen, ulkoilu sekä rajojen asettaminen eivät ole itsestäänselvyksiä vanhemmille. Asiakkaat kokivat kannustamisen sekä konkreettisen avun ja tuen tärkeäksi myös Makkosen (2013, 74) tutkimuksessa.

Kolme vastaajaa kertoi olleensa tyytyväisiä perhetyöntekijöiden ammattitaitoon. Vastajiemme kokemusten mukaan perhetyöntekijöille on voinut puhua avoimesti, heillä on ollut hyvä asenne ja he ovat kunnioittaneet asiakasta. Nieminen (2006, 41) tutki Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyötä ja myös hänen tutkimuksessaan korostui tyytyväisyys perhetyöntekijöiden hyvään ammattitaitoon.

Eräs vastaajamme koki perhetyöntekijät helpommin lähestyttävimmiksi kuin sosiaalityöntekijät: *”sosiaalityöntekijät ovat tuntuneet virallisimmilta, joille ei oikein ole osannut sanoa mitään. Perhetyöntekijän kanssa on voinut helposti puhua kielteisistä tunteistakin.”* Penninkankaan (2012, 74) tutkimuksessa nousi myös esille se, että perhetyöntekijät ovat koettu läheisemmiksi kuin sosiaalityöntekijät.

Vanhemmat olivat lisäksi tyytyväisiä perhetyöntekijöiden jämäptiyyteen sekä tunteeseen siitä, että joku huolehtii ja on kiinnostunut: *”tunne siitä, että joku auttaa, huolehtii ja on kiinnostunut meidän kuulumisista.”* Kaksi vastaajaa kertoi olleensa tyytyväisiä siihen, että perhetyössä on otettu molemmat osapuolet huomioon. Ainakin toinen vastaajista tarkoitti tällä molempien vanhempien

huomioimista. Yksittäisissä vastauksissa oltiin tyytyväisiä asiakaslähtöisyyteen, äitien jaksamisen ja lasten hyvinvoinnin parantamiseen sekä perhetyön säännöllisyyteen. Lisäksi yksi vanhempi mainitsi perhetyöntekijän kanssa tehdyn aikataulutuksen antaneen apua hänen omaan työhönsä. Hänen mukaansa perhetyön avulla hän pystyi jättämään aiempaa helpommin työt kodin ulkopuolelle, eivätkä illat menneet enää tietokoneella istuen. Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 50) tutkimuksessa havaittiinkin, että tietokoneesta voi kehittyä ongelma myös vanhemmille.

Huonoa palautetta tutkimuksessamme ei juuri ilmennyt. Kysymykseen siitä, mihin perhetyössä ei ole oltu tyytyväisiä, toi kaksi vastaajaa melko samankaltaiset asiat esiin. Toisella oli tunne, että joskus *"hypitään varpaille"* ja toinen totesi, että *"Joskus on tuntunut että vahditaan tekemisiä. Mutta se on tunne minulle, ei niin ole käynyt että minua vahdittais."* Eräästä vastaajasta oli perhetyön alussa tuntunut, että hänen tulisi jaksaa tehdä sellaisia asioita (esimerkiksi uloslähtö, säännöistä kiinni pitäminen), mitä hän ei jaksaisi. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että käyntikertoja ei tarvitsisi olla aina joka viikko. Kaksi vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi ja eräs vastaaja kirjoitti: *"minulla ei ole valittamista!"* Myös Niemisen (2006, 50) tutkimuksessa selvisi, että suurimmalla osalla vastaajista ei ollut kielteisiä kokemuksia perhetyöstä. Hänen tutkimuksessaan ainoastaan 3 vastaajaa 46:sta toivoi perhetyöntekijöiden puolelta enemmän aktiivisuutta. Lisäksi Nieminen (2006, 43) sekä Mustajärvi (2008, 80) sai tutkimuksissaan muutaman kielteisen kokemuksen perhetyöntekijöiden uteliaisuudesta asiakkaiden henkilökohtaisia asioita kohtaan.

8.3 Perhetyön kehittäminen

Kehittämisideoissa ei noussut esiin yhtä selkeää asiaa tai toivetta. Yksittäisiä kehittämisideoita oli julkisuudessa sosiaalipalveluista parempi tiedottaminen. Erään vastaajan mukaan tiedottaminen olisi tärkeää, sillä sosiaalipalveluita kohtaan on sen kaltaisia ennakkoluuloja, että esimerkiksi sosiaalitoimistosta *"pummataan rahaa ja voivotellaan."* Yhden vastaajan mielestä ennaltaehkäisevään työhön pitäisi panostaa enemmän. Hänen mukaansa on surullista, että

ihmiset joutuvat lastensuojelun asiakkaaksi saadakseen perhetyötä tai muuta tukea. Nieminen (2006, 44) sai saman tuloksen eräältä vastaajalta. Asiakas nosti hänen tutkimuksessaan kielteisenä kokemuksena sen, että apu oli vastaanotettava lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Myös Penninkangas (2012, 66) havaitsi tutkimuksessaan, että vanhemmat korostivat ennaltaehkäisevän työn merkitystä.

Yhdeksi kehittämisideaksi nousi perhetyön käyntien määrän harventaminen. Vastaaja toivoi, että tapaamisia ei tarvitsisi olla joka viikko vaan esimerkiksi kahden viikon välein. Eräs vastaaja mainitsi kehitettäväksi asiaksi sen, että fyysistä apua kuten lelujen keräämistä, lasten ulkoiluttamista ja siivoamista voisi tarjota enemmän. Vastaaja kuitenkin koki, etteivät nämä asiat kuulu varsinaisesti perhetyöntekijän tehtäviin ja hän mainitsi tarvittaessa saaneensa myös fyysistä apua. Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 59) tutkimuksessa perhetyöntekijät kokivat yhdeksi tärkeäksi perhetyön menetelmäksi arjessa yhdessä tekemisen. Työntekijöiden periaatteena on, että asioita ei tehdä vanhempien puolesta vaan asioita tehdään yhteistyössä.

Yksi vastaaja toivoi enemmän yhdessä ulkoilua. Lisäksi hän toivoi yhdessä ruoan tekemistä sekä muuta konkreettista tekemistä, minkä lomassa voisi keskustella. Jotta näitä asioita ehtisi tekemään, hän puolestaan koki, että käyntiajat voisivat olla pidempiä. Myös Nieminen (2006, 51) havaitsi omassa tutkimuksessaan toiveen pidemmistä kotikäyntiajoista. Tutkimuksessamme eräs vastaaja toivoi, että perhetyöntekijän kanssa voitaisiin yhdessä valmistaa ruokia pakkaseen, mikä helpottaisi arkea.

8.4 Perhetyön hyödyt

Kaikki vastaajat kokivat, että perhetyöstä oli heille tavalla tai toisella ollut hyötyä. Myös Mustajärven (2008, 90) tutkimustuloksista on luettavissa kaikkien vanhempien hyötynneen perhetyöstä jollakin tavalla. Lähes kaikki (6) tutkimukseemme osallistuneet kokivat saaneensa apua lasten kasvatukseen ja konkreettisia käytännön vinkkejä arkeen. Kasvatusohjeiden avulla esimerkiksi fyy-

sinen kuritus oli vähentynyt huomattavasti erään vastaajan kohdalla. Yksi vastaajista mainitsi saaneensa apua parisuhteeseensa. Pienten lasten perheessä parisuhde onkin haavoittuvaisimmillaan ja siihen kohdistuu monenlaisia paineita (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 50; Järvinen ym. 2012, 126).

Henkinen tuki näkyi vahvasti vastauksissa. Vastaajista kuusi koki saaneensa henkistä tukea ja apua perhetyöntekijöiltä. Samankaltaisia tuloksia on luetta- vissa Mustajärven (2008, 90-91) tutkimuksessa. Mustajärven mukaan asiak- kaat kokivat saavansa perhetyöntekijöiltä tukea ja neuvoja elämän eri osa- alueisiin. Kaksi vastaajaamme koki, että ilman perhetyötä he olisivat mitä luul- tavimmin palaneet henkisesti loppuun: ”*Jos perhetyötä ei olisi ollut, olisin kau- hean väsynyt ja burn outin partaalla.*” Ala-Hynnin ja Kettusen (2010, 48) tut- kimuksesta käykin ilmi, että väsymys ja uupumus ovat yleisiä ongelmia pien- ten lasten vanhemmilla.

Puolet (4) vastaajista kertoi saaneensa perhetyön kautta kadonneita voimava- rojaan takaisin: ”*Tullut lisää voimavaroja ja uskoa että tästä selvitään.*” Musta- järvi (2008, 90) sai omassa tutkimuksessaan samoja tuloksia. Hänen tutki- muksensa mukaan vastaajilla oli vahva usko siihen, että asiat olivat menossa parempaan suuntaan. Kaikki vastaajat olivat suhtautuneet tulevaisuuteen po- siitiivisesti. Järvinen ja muut (2012, 124) esittävät, että vanhempien tietämys lasten kasvatuksesta ja kehityksestä tukeekin vanhempien sisäisiä voimavaro- ja. Tutkimuksessamme havaitsimme, että lähes kaikki (6) vastaajat saivat per- hetyön kautta apuja ja neuvoja kasvatukseen. Samat vastaajat mainitsivat voi- mavarojensa lisääntyneen, joten voimme tehdä tästä johtopäätöksen, että tie- tämys lasten kasvatuksesta todella lisää vanhempien voimavaroja.

Tutkimuksemme kolmesta vastauksesta kävi ilmi, että perhetyöntekijän rohkai- seva ja kannustava ote lisäsi asiakkaan itseluottamusta sekä voimavaroja. Järvisen ja muiden (2012, 124) mukaan mahdollisuus ammattiapuun lisääkin perheen ulkoisia voimavaroja. Myös Niemisen (2006, 42, 46) tutkimuksessa asiakkaat kokivat perhetyöntekijät kannustaviksi sekä perhetyöllä olleen posi- tiivinen vaikutus vanhemman omaan jaksamiseen. Ala-Hynnin ja Kettusen

(2010, 53) haastatteluissa perhetyöntekijät kertoivatkin, että tavoitteena on antaa vanhempien omille voimavaroille vahvistusta.

Konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka asiakkaat ovat hyötäneet perhetyöstä, nousi esille yksittäisissä vastauksissa. Eräs vastaajista mainitsi, että perhetyöntekijä oli vienyt lapsia kouluun. Kaksi vastausta osoitti, että lapset olivat saaneet tarvitsemiaan vaatteita perhetyön kautta. Myös lasten päivähoidon järjestäminen nousi yhdessä vastauksessa esille. Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 40) haastattelemat perhetyöntekijät toivat esille asiakkaiden ohjaamisen muiden palveluiden, kuten päivähoidon, piiriin, jos perhetyö ei vastannut riittäväällä tavalla perheen tarpeisiin.

Tutkimuksemme seitsemästä vastauksesta kävi ilmi, että perhetyö on auttanut arjen hallinnassa ja jaksamisessa. Vastaajat kokivat saaneensa elämäänsä säännöllisyyttä ja rutiineja: *”Yhteistyössä tehty aikataulutus selkeyttänyt arkea, lapset tietävät milloin on ruoka-aika -- lapsille tullut turvallinen olo rajoista ja rutiineista.”* Pesion (2010, 32) tutkimuksessa lapset olivat kokeneet, että perhetyön aloittamisen jälkeen elämään oli tullut turvallisuuden tunnetta sekä rutiineja, kuten koulussa käynti ja nukkumaanmeno aika. Myös muiden tutkijoiden tulokset tukevat näitä ilmiöitä. Ala-Hynnilän ja Kettusen (2010, 45) tutkimuksesta käy ilmi, että arjen sujuminen on usein haastavaa pikkulapsiperheissä. Vanhemmat kaipaavat tukea perusasioihin kuten kodinhoitoon, rajojen asettamiseen sekä päiväjärjestyksen luomiseen. Mustajärven (2008, 53) mukaan rajojen asettaminen perhetyön asiakasperheissä ei ollut aina itsestään selvää. Jaakkolan (2009, 34) tutkimuksesta nousi esille, että eniten perhetyö oli auttanut muun muassa arjessa jaksamiseen.

8.5 Perhetyöntekijän merkitys

Kaikilla kahdeksalla vastaajalla oli positiivisia kokemuksia perhetyöntekijästään. Jokainen vastaaja koki, että perhetyöntekijä oli aidosti kiinnostunut heidän asioistaan. Kaikki kokivat, että heitä oli kuunneltu ja ymmärretty. Rönkön ja Rytkösen (2010, 214) mukaan sosiaalityöntekijä Andrew Turnell on havain-

nut, että lastensuojelun asiakasperheet toivovat työntekijöiltä juuri ymmärrystä ja kuuntelua. Niemisen (2006, 42) tutkimuksesta käy myös ilmi, että vanhemmat kokivat, että perhetyöntekijät kunnioittivat heidän mielipiteitään.

Kananojan ja muiden (2012, 8) tutkimuksessa vanhemmat kokivat, että henkilökohtaisista ja yksityisistä asioista puhuttaessa on tärkeää, että työntekijä kunnioittaa asiakasta ja hänellä on aito halu kuulla asiakkaiden omia ajatuksia ja kokemuksia. Tutkimuksessamme yksi vastaaja mainitsi, että joskus hänelle on tullut tunne siitä että perhetyöntekijä ei ymmärrä häntä. Toinen kertoi tunteensa, että joskus on niin sanotusti hypitty hänen varpailleen.

Vastausten mukaan perhetyöntekijät olivat huomioineet perheen alle kouluikäiset lapset erityisesti keskustelemalla (5) ja viettämällä heidän kanssaan kahdenkeskistä aikaa (4). Vastauksista ilmeni, että lasten kanssa oli käyty esimerkiksi uimassa, puistossa, museoissa ja makkaranpaistoretkellä. Ala-Hynninlän ja Kettusen (2010, 60) tutkimuksen mukaan perhetyöntekijöiden tavoitteena onkin viedä perhettä välillä kodin ulkopuoliseen toimintaan.

Tutkimuksessamme kolme vastaajaa mainitsi, että perhetyöntekijät olivat tuoneet lapsille jouluna lahjoja. Yli puolesta vastauksista (5) ilmeni, että lapsia on ohjattu paljon vanhempien kautta. Ala-Hynninlän ja Kettusen (2010, 52) tutkimuksen mukaan näin usein toimitaankin pienten lasten perheissä: Työskentely tapahtuu vanhempien kautta, eikä lapsia välttämättä oteta suoranaisesti työskentelyyn mukaan. Nämä tulokset riitelevät lasten osallisuuden näkökulmasta tarkasteltuna. Lapset tulisi ottaa työskentelyyn mukaan aina ja heidän mielipiteitään tulee kuunnella ikä- ja kehitystason mukaisesti (Rönkkö & Rytönen 2010, 52). Toisaalta tutkimuksemme osoittaa, että Jyväskylän perhetyössä myös pienet lapset ovat huomioitu. Erään vastaajan mukaan hänen alle 1-vuotias lapsi oli huomioitu muun muassa hoitamalla ja olemalla hänen kanssaan läheisessä vuorovaikutuksessa. Myös aikaisemmin mainitut aktiviteetit joita lasten kanssa oli tehty sekä keskustelut, osoittavat lasten huomioidun.

Kysymykseen miten perhetyöntekijä on auttanut sinua vanhemmuudessa, saimme monenkaltaisia vastauksia. Puolet (4) vastaajista mainitsi henkisen tuen sekä kasvatusneuvojen jakamisen: *”kuuntelemalla mun ”vuodatuksia”, auttamalla ja ohjaamalla konkreettisesti erilaisissa arjen ongelmissa (mm. uhmaikäisen käsittely) - -”*. Avohuollon tukitoimien keskeisenä tehtävänä onkin tukea vanhemmuutta ja vanhempien kasvatustaitoa (Taskinen 2010, 69; Rätty 2012, 271). Yksi vastaaja mainitsi, että perhetyöntekijä ei ole vähätellyt hänen mielipiteitään, vaan on ymmärtänyt myös hänen näkökulmansa. Eräs vastaaja mainitsi perhetyössä käytetyn vanhemmuuden kyselylomakkeen auttaneen häntä vanhemmuudessa. Lisäksi eräs vastaaja oli kokenut, että perhetyöntekijä on paikannut häneltä puuttuvaa perheyhteisöä.

Lähes kaikista vastauksista voimme todeta, että vastaajat olivat tyytyväisiä perhetyöntekijöihin. Niemisen (2006, 41) tutkimuksessa ilmeni, että vanhemmat olivat melko tyytyväisiä perhetyöntekijöihin. Tutkimuksessamme ainoastaan yksi vastaajista mainitsi, että toinen heillä käynneistä perhetyöntekijöistä vaikutti hieman etäisemmältä. Niemisen (2006, 43) tutkimuksesta nousee erään vastaajan kohdalla samanlainen huomio. Vastaajan mukaan toisen työntekijän kanssa työskentely sujui hyvin, kun taas toiseen työntekijään hän oli ollut pettynyt.

Tutkimuksemme mukaan työntekijät on koettu aidoiksi, ammattitaitoisiksi ja ymmärtäväisiksi ihmisiksi. Erään vastaajan mukaan työntekijän suora puhe on koettu positiivisena, sillä suoran puheen kautta asiakas itse oli kokenut ymmärtävänsä asiat helpommin. Onnistunut yhteistyö edellyttääkin osapuolten avoimuutta ja on tärkeää, että ikävistäkin asioista pystytään puhumaan suoraan (Järvinen ym. 2012, 82). Mustajärven (2008, 71) tutkimuksesta selviää, että myös hänen tutkittavansa olivat kokeneet perhetyöntekijät helposti lähestyttäviksi.

Tutkittaviemme vastaukset kertovat perhetyöntekijöiden arvostuksesta: *”Ihania ihmisiä, jotka varmasti yrittävät löytää jonku keinon mikä auttaa juuri siinä asiassa missä tarvitsee ja oikealla tavalla; Nää tyypit tekee arvokasta työtä!; Hyvin jaksavia empaattisia rohkeita ja kannustavia perhetyöntekijöitä.”* . Nie-

misen (2006, 42) tutkimus tukee saamiamme tuloksia. Hänen tutkimukseensa vastaajat olivat kuvanneet perhetyöntekijöitä muun muassa avoimiksi, empaattisiksi, ihaniksi sekä myötätuntoisiksi. Myös Mustajärven (2008, 71) tutkimuksessa tulokset viittaavat siihen, että vanhemmat olivat tyytyväisiä perhetyöntekijöihin. Heille oli ollut helppo ja hyvä puhua sekä heidän kanssaan oli tultu hyvin toimeen.

9 Johtopäätökset ja pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksestamme käy ilmi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyöhön. Vanhemmat kokivat saaneensa apua erityisesti lasten kasvatukseen ja omien voimavarojen löytämiseen. *”Olemme puhuneet kuinka hyödyttömiä on huutaa, tai jatkuva ei:n käyttäminen.”*, *”Sen kautta on saanut kadonneita voimavaroja takaisin ja tulen saamaan vielä.”* Helminen (2006, 28) on todennut, että haasteelliset elämäntilanteet näkyvät usein juuri vanhemmuudessa ja käytettävissä olevissa voimavaroissa. Mielestämme on merkittävää, että vanhemmat ovat saaneet perhetyön kautta kadonneita voimavarojaan takaisin. Vilenin ja muiden (2011, 68) mukaan jokaisen perheenjäsenen tilanne vaikuttaa muihin perheenjäseniin - esimerkiksi äidin heikentyneet voimavarat vaikuttavat negatiivisesti lapseen. Voimme tehdä näistä johtopäätöksen, että tutkimuksemme vanhempien hyvinvointi on kokenut perhetyön ansiosta, jonka myötä myös lapset voivat paremmin.

Vanhemmuus herättää nyky-yhteiskunnassamme paljon keskustelua ja erityisesti vanhemmuuden rooli sekä esimerkiksi rajojen asettaminen puhuttavat (Helminen 2006, 31). Tutkimustuloksemme osoittavat samankaltaisia ilmiöitä. Lähes kaikki vastaajamme kokivat saaneensa apua lasten kasvatukseen. Voi siis olettaa, että lastenkasvatuksessa on koettu haasteita. Arjen rutiinit ovat merkittävä osa perheiden ja erityisesti lasten hyvinvointia. Vilen ja muut (2011, 103) esittävät, että päivärytmi tuo lapselle turvallisuutta. Suuret muutokset arkipäivän rutiineista aiheuttavat lapsessa levottomuutta. Vastauksista nousi

esille, että perhetyön kautta oli ymmärretty esimerkiksi rajojen asettamisen ja lasten ruoka-aikojen merkitys. Tulostemme perusteella vanhemmat olivat oppineet perhetyön avulla vanhemman arkipäiväisiä tehtäviä.

Vanhemmuuden tukeminen onkin yksi perhetyön merkittävimmistä tavoitteista (Myllärniemi 2007, 7; Rönkkö & Rytönen 2010, 27). Lastensuojelulain neljännessä pykälässä mainitaan, että vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä on tuettava lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa (Räty 2010, 7). Tulostemme perusteella voimme nähdä, että tämä on toteutunut Jyväskylän lastensuojelun perhetyössä.

Vastauksistamme ilmeni, että perheet olivat tyytyväisiä konkreettisen avun saamiseen, mutta sitä olisi kaivattu vielä lisää esimerkiksi ruuanlaiton ja lasten kanssa ulkoilun merkeissä. Stakesin peruspalveluiden arvioinnista (2003) ilmeni, että monissa kunnissa perhetyöllä korvataan kotipalvelu. Perhetyö ei kuitenkaan vastaa kotipalvelua, sillä konkreettisen avun antaminen ei vastaa perhetyön tehtävää. Perheet tarvitsevat kuitenkin edelleen apua arjen askareissa ja lasten hoidossa. (Myllärniemi 2007, 8.)

Mielestämme perhetyötä olisikin tärkeää tarkastella siitä näkökulmasta, voisiko esimerkiksi keskusteluapua toteuttaa konkreettisen tekemisen kuten ruuanlaiton yhteydessä? Perhetyötä tulisi myös toteuttaa yksilöllisesti asiakkaiden toiveiden mukaisesti. Jollekin asiakkaalle rauhallinen keskustelutilanne sopii paremmin, kun taas toiselle keskustelu arkisten askareiden lomassa on luontevampaa. Erityisesti sosiaalialalla asiakaslähtöisyys tulisi olla työskentelyn lähtökohtana. Myös Myllärniemi (2007, 10) tuo esiin, että perhetyöntekijälle on valinnan vapaus siitä, kuinka perhetyötä kunkin asiakkaan kohdalla toteutetaan asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti.

Yhtenä keskeisenä tutkimustuloksena nousi vanhempien arvostus perhetyöntekijöitä kohtaan. Eräs vastaaja kuvasi kokemustaan perhetyöntekijöitä kohtaan seuraavasti: *”Se on iso asia millainen perhetyöntekijä on. Työ on rakkautta ja sen näkee jos työ ei ole sydämen asia. Herkässä tilassa aistii asiat hyvin.”* Perhetyöntekijöiden aito kiinnostus asiakkaita kohtaan mainittiin

jokaisessa vastauksessa. Työntekijän ja asiakkaan välinen vuorovaikutussuhde muodostaakin perhetyön perustan. Työntekijän on aidosti kuultava ja kohdattava perhe, jotta hyvä vuorovaikutussuhde voidaan luoda. (Rönkkö & Rytönen 2010, 53.) Tuloksistamme voimme tehdä johtopäätöksen, että Jyväskylässä perhetyöntekijöiden ja asiakkaiden välillä on vallinnut hyvä vuorovaikutussuhde.

Vastaukset osoittavat kuinka tärkeässä roolissa työntekijä on. Kahdesta vastauksesta kävi ilmi, että perhetyöntekijät oli koettu läheisimmiksi ja helposti lähestyttävimmiksi kuin esimerkiksi sosiaalityöntekijät, joille puhuminen tuntui vaikealta. Tulokset saavat pohtimaan tulisiko sosiaalityöntekijöillä olla vähemmän asiakkaita, jolloin heillä olisi enemmän aikaa läheisen vuorovaikutussuhteen luomiseen asiakkaan kanssa. Meidän sekä muiden (Ala-Hynnilä & Kettunen 2010; Nieminen 2006; Mustajärvi 2008; Kananoja ym. 2012) tutkimuksista nousee selkeästi esille työntekijän roolin merkittävyys sosiaalialan asiakastyössä.

Oman ammatillisen kasvumme kannalta koemme nämä tulokset merkittäviksi. On hienoa huomata, kuinka perhetyöntekijät useimmiten olivat saaneet luotua hyvän suhteen asiakkaisiin. Vilén ja muut (2011, 65) ovat esittäneet, että sosiaaliset normit eivät säätele enää sukusuhteiden kiinteyttä ja yleisesti sukulaisverkostot ovat harventuneet. Erään vastaajan kuvaus kysymykseen siitä, miten perhetyöntekijä on auttanut sinua vanhemmuudessa, vahvistaa osittain tätä väitettä ja työntekijän roolin tärkeyttä: ” - - *paikaten omalta osaltaan minulta puuttuvaa perheyhteisöä.*” Näemme tämän erittäin merkittävänä asiana asiakkaan kannalta. Perhe on lähes aina ihmisen tärkein tukiverkosto ja jos sitä ei ole, on tärkeää saada läheisiä ja tukevia ihmissuhteita muuta kautta. On hienoa, että perhetyöntekijä on pystynyt ammattilaisen roolissaan paikkaamaan asiakkaalta puuttuvaa perheyhteisöä.

Tulokset antavat meille vahvistusta ja tukea siihen, mihin asioihin on tärkeä panostaa omassa tulevaisuuden työssämme. Asiakkaan kohtaaminen ja kuuluksi tuleminen ovat mielestämme merkittävimpiä asioita ja niihin haluamme erityisesti panostaa. Kananojan ja muiden (2012, 8) tutkimuksesta selviääkin,

että asiakkaat kokevat kuulluksi tulemisen yhdeksi merkittävämmäksi asiaksi lastensuojelussa.

Kahdella vastaajalla oli ollut tunne siitä, että perhetyöntekijät olivat tungetelleet liikaa. Mielestämme meidän on ammattilaisina pidettävä mielessä se, kuinka henkilökohtaiselle alueelle astumme sosiaalialan työssä. Tämän vuoksi on tärkeää muistaa asiakkaiden kohtaamisessa hienovaraisuus vaikka asioiden käsittelyssä on muistettava myös suora puhe. Kananojan ja muiden (2012, 8) mukaan asiakkaat voivat kokea verhoillun ja vihjailevan puheen loukkaavaksi. Erityisesti lastensuojelun kentällä hienotunteisuuden sekä kontrollin yhteensovittaminen on tärkeää (Myllärniemi 2007, 31).

Mieltämme jäi askarruttamaan kahden vastaajan esille tuoma näkemys siitä, että avun saamiseksi on oltava lastensuojelun asiakas. Mielestämme on huolestuttavaa, että apua saa vasta, kun asiat ovat menneet niin pitkälle, että perheestä tulee lastensuojelun asiakas. Myös vastaajat painottivat ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Mielestämme lastensuojelulle on luotu leimaava merkitys. Näkisimme tärkeäksi, että lastensuojelun hyviä puolia korostettaisiin julkisuudessa enemmän. Näin lastensuojelun todellinen luonne, perheen ja erityisesti lapsen hyvinvointi, nousisi ihmisten tietoisuuteen.

Anttosen mukaan (2014) ennaltaehkäisevän työn vaikutus on kuitenkin havaittavissa Jyväskylän kaupungissa. Tämä näkyy siten, että vauvaperheet ovat selkeästi ohjautuneet ennaltaehkäisevän neuvolan perhetyön asiakaspiiriin lastensuojelun perhetyön sijasta. Kananoja ja muut (2012, 17, 19) ovat päinvastoin havainneet, että yleisesti lastensuojelussa ei ole siirretty resursseja merkittävästi ennaltaehkäiseviin palveluihin ja avohuollon työhön. Vuonna 2008 uudistetun lastensuojelulain tavoitteena oli edistää lasten ja perheiden ongelmien varhaisempaa havaitsemista sekä vähentää varhaisemmalla tuella yksilökohtaisen lastensuojelun tarvetta. Selvitysten mukaan tämä tavoite ei ole kuitenkaan toteutunut.

Perhetyö on tulostemme perusteella suurelta osin vastannut tehtäväänsä. Perhetyön tehtävänä on tukea perhettä erilaisissa elämäntilanteissa niin, että

perheiden ja erityisesti lasten hyvinvointi lisääntyy (Reijonen 2005, 10; Rönkkö & Rytönen 2010, 27). Tutkimustuloksemme osoittavat, että perheet ovat saaneet voimavarojaan takaisin, heidän arkensa on sujuvampaa sekä perheiden hyvinvointi on lisääntynyt. Perhetyö on vaikuttanut hyvin merkittävässä asiassa esimerkiksi erään vastaajan mukaan: ”*fyysinen kuritus on vähentynyt paljon!*” Voimme todeta, että perhetyön avulla monet tutkimukseemme osallistuneet perheet voivat paremmin ja heidän tulevaisuutensa on toiveikkaampi. Tutkimuksemme osoittaa, että perhetyön avulla vanhemmat saivat tarvitsemaansa apua ja tukea lasten kasvatukseen. Apua oli saatu myös omaan jaksamiseen. Avohuollon tukitoimilla onkin tarkoitus tukea vanhemmuutta ja vanhempien kasvatustaitoja (Taskinen 2010, 69; Rätty 2012, 271). Näin voidaan todeta, että Jyväskylässä perhetyö on vastannut tehtäväänsä.

Keskeisimmät tutkimustuloksemme osoittavat, että perhetyössä pidetään tärkeänä konkreettisen ja henkisen tuen yhteensovittamista. Reijosen (2013) mukaan perhetyön ensisijainen muoto on keskusteluapu, mutta tarvittaessa perheitä tulee tukea myös käytännön askareissa. Mielestämme perhetyön ja erityisesti Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön tulisi tarkastella omia käytäntöjään uudelleen ja kehittää näiden tulosten pohjalta työtään vieläkin asiakaslähtöisempään suuntaan.

Vanhemmat kokivat perhetyöntekijät positiivisessa mielessä. Ainoastaan kahdella vastaajalla oli sekä kielteisiä että myönteisiä kokemuksia perhetyöntekijöitä kohtaan. Avohuollon tukitoimiin liittyy vahvasti ennaltaehkäisevän lastensuojelun tarkoitus (Rätty 2012, 271). Tuloksemme kuitenkin osoittavat, että vanhempien mielestä ennaltaehkäisevää työtä tulisi lisätä. Vastauksista selviää, että vanhemmat toivoisivat, että tukitoimia tarjottaisiin ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tutkimuksemme osoitti, että Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyössä tehdään arvokasta ja merkittävää työtä, josta on saatu perhetyön tarkoitusta vastaavaa apua.

9.2 Tutkimuksen toteuttamisen arviointi

Pohtiessamme tehtyä työtämme, voimme todeta olevamme siihen tyytyväisiä. Prosessi oli pitkä ja haasteita tuli vastaan esimerkiksi tutkimuksen osallistujien määrän suhteen. Aihetta valitessamme osasimme odottaa vähäistä vastausprosenttia perheiden haastavien elämäntilanteiden vuoksi. Emme kuitenkaan osanneet varautua siihen, että yli puolia laatimistamme lomakkeista ei saataisi jaettua asiakkaille. Olimme kuitenkin tyytyväisiä yhteistyöhön perhetyön kanssa ja siihen, että perhetyöntekijät ottivat tehtäväkseen toisella kierroksella jakaa vielä kahdeksan lomaketta lisää.

Mielestämme on tärkeä muistaa Bellin (2006, 61) huomio siitä, että aina tulee uusia julkaisuja ja tietoa, joka koskettaisi juuri omaa tutkimustamme, ja meidän on hyväksyttävä se tosiasia, että emme voi tehdä kaikkea. Välillä teorian rajaus tuntui haastavalta, sillä tuntui, että tietolähteitä löytyisi aina vain lisää. Tutkimuksemme teoriapohja rakentui melko vaivattomasti, sillä ajankohtaisia tietolähteitä oli hyvin saatavilla. Muita perhetyötä koskevia tutkimuksia löysimme melko hyvin. Ammattikorkeakoulu taseisia opinnäytetöitä löytyi helpommin, mutta luotettavuuden kannalta olisimme kaivanneet vielä lisää ylempiasteisia tutkimuksia. Koemme kuitenkin teoriapohjan kattavaksi tämän tutkimuksen kohdalla.

Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä huolella tehtyyn opinnäytetyöhömmme. Uskomme, että Jyväskylän kaupungin perhetyö pystyy työmme pohjalta kehittämään omaa merkittävää työtään perhetyön parissa. Opinnäytetyömme tuki osaltaan omaa ammattitaitoamme. Tutkimuksemme kautta osaamisemme perhetyöstä ja vanhempien kanssa työskentelystä vahvistui. Näin työelämään siirtymisen kynnyksellä opinnäytetyömme vahvisti näkemystämme asiakaslähteisen työskentelytavan merkityksestä alallamme.

Tämä tutkimus rajoittui vanhempien näkemyksiin, mutta tulevaisuudessa kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä Jyväskylässä voisi tutkia lasten näkökulmasta. Tämä olisi tärkeää, sillä lapset ovat työskentelyn ensisijainen kohde. Lisäksi jatkotutkimuksena voisi selvittää, kuinka asiakkaat näkevät perhetyön

merkityksen asiakkuuden päättymisen, esimerkiksi viiden vuoden jälkeen. Penninkankaan (2012, 61) tutkimuksessa asiakkaat kokivat, että tukitoimien arvon näkee vasta myöhemmin, sillä avun tarpeessa olevana asioita ei välttämättä näe selkeästi.

9.2.1 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen arviointi voidaan yksinkertaistaa kysymykseksi tutkimusprosessin luotettavuudesta (Eskola & Suoranta 2008, 210). Tutkimuksen luotettavuuden pohtimiseen ei ole yhtä ainoaa tapaa. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan pohtia esimerkiksi validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Nämä käsitteet ovat alun perin luotu määrällisen tutkimuksen puitteissa, minkä vuoksi niiden käyttöä laadullisen tutkimuksen yhteydessä on kritisoitu. Yleisin kritiikki pohjautuu Lincolnin ja Guban (1985) tuomaan ajatukseen siitä, että validiteetti ja reliabiliteetti perustuvat oletukseen siitä, että on vain yksi konkreettinen todellisuus, jota tutkimuksessa tavoitellaan. Reliabiliteetilla tarkastellaan tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 134, 136.) Reliabiliteetti voidaan todeta esimerkiksi silloin, jos kaksi eri arvioijaa päätyy samaan tulokseen tai, jos saadaan sama tulos, vaikka samaa henkilöä tutkitaan eri kerroilla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 216).

Pohdimme pitkään mahdollisuutta sisällyttää kyselylomakkeisiimme ja haastatteluunme sellaisia kysymyksiä, joilla kysytään samaa asiaa eri muodoissa. Tämä olisi vahvistanut tutkimuksen reliabiliteettia. Päädyimme kuitenkin siihen, että se lisäisi liikaa avoimien kysymysten määrää tutkimuksen ollessa kvalitatiivinen. Kysymysten lisääminen sopisi paremmin määrälliseen tutkimukseen. Halusimme tutkimuksessamme varmistaa sen, että osallistujat jaksavat vastata kyselyyn. Kysyimme kuitenkin sitä, mihin asiakkaat ovat olleet perhetyössä tyytyväisiä ja mihin tyytymättömiä sekä sitä, mitä kehitettävää perhetyössä on. Näiden kysymysten välillä tarkastelimme mahdollisia ristiriitoja, mitä emme kuitenkaan havainneet. Reliabiliteettia olisimme voineet vahvistaa esimerkiksi kysymällä ”Miten tavoitteet perhetyölle on muodostunut koh-

dallasi?” sen lisäksi, että kysyimme ”Miten perhetyöntekijä on huomionnut mielipiteesi, ja koetko tulleeesi ymmärretyksi?”.

Validiteetilla tarkoitetaan sitä, onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä on aiottu (Tuomi & Sarajärvi 2013, 136). Hirsjärvi ja muut (2006, 216) selittävät validiteetin tarkoittavan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Esimerkiksi kyselylomakkeisiin voidaan saada vastauksia, mutta vastaajat ovat voineet käsittää kysymykset eri tavalla, miten tutkija on ne tarkoittanut. Tutkimuksessamme varmistimme kysymystemme ymmärrettävyyden konsulttoimalla eri sosiaalialan ammattilaisia. Arvioimme kysymyksiämme ja niiden ymmärrettävyyttä sekä perhetyöntekijöiden, perhetyön johtajan että opinnäytetyömme kahden ohjaajan kanssa. Arvioimme kysymyksiämme syvällisesti pannotamalla niihin ajallisesti.

Vastauslomakkeita saimme kahdeksasta asiakasperheestä, joten vastaajien määrä jäi melko pieneksi. Pienen vastaajajoukon vuoksi tutkimuksen tuloksiamme ei voi yleistää, mutta ne ovat samansuuntaisia kuin saman aihepiirin aiemmat tutkimukset (esim. Nieminen 2006 & Mustajärvi 2008).

Tuomi ja Sarajärvi (2013, 140) toteavat, että on arvioitava millä perusteella tutkimuksen tiedonantajat on valittu ja miten heihin on otettu yhteyttä. Emme itse voineet ottaa suoraan yhteyttä tutkimukseen osallistujiin, sillä perhetyön asiakkaiden yhteystietoja ei voida luovuttaa ulkopuolisille henkilöille. Näemme toisaalta hyväksi sen, että emme itse voineet vaikuttaa siihen, ketkä tutkimukseen vastaavat. Toisaalta perhetyöntekijöillä oli mahdollisuus vaikuttaa siihen, keille asiakkaille he jakavat lomakkeet. Emme voi tutkijoina olla varmoja, valikoituivatko asiakasperheet sattumanvaraisesti vai jaettiin lomakkeita suunnitellusti tietyille perheille. Ohjeeksi olimme sanoneet, että lomakkeita tuli jakaa kaikille alle kouluikäisten lasten vanhemmille, jotka olivat perhetyön asiakkaita. Voimme olettaa, että jonkinasteista valikointia lomakkeita jakaessa tapahtui, sillä vain hieman yli puolet (29/48) kyselyistä oli jaettu asiakasperheille. Perhetyön johtajan mukaan asiakasperheitä oli kahden viikon vastausaikana useampia. Tutkimukseen osallistujat olivat kuitenkin tutkimuksemme tavoit-

teen mukainen kohderyhmä, sillä tutkimukseemme osallistujat olivat juuri alle kouluikäisten lasten vanhempia ja perhetyön asiakkaita.

Aineistonkeruuta, tutkijan suhdetta tutkimuksen osallistujiin, tutkimuksen kestoa sekä aineiston analyysia ja tutkimuksen raportointia voidaan pohtia luotettavuuden kannalta. Aineiston analyysissa tulee huomioida se, miten tuloksiin ja johtopäätöksiin on tultu. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 140-141.) Aineiston analyysiamme pidämme luotettavana, sillä noudatimme nöyrästi sisällönanalyysin ohjetta ja keskityimme vain tutkimuksen kannalta oleelliseen tietoon. Haastattelua analysoitaessa jätimme pois kaikki sellaiset haastateltavan vastaukset, missä olimme mahdollisesti johdatelleet haastateltavaa. Vaikka tällainen vastaus olisi ollut olennainen tutkimuksen kannalta, jätimme sen pois aineistosta.

Suhteessamme tutkimuksen osallistujia kohtaan emme näe epäluotettavuutta, sillä emme tunteneet vastaajia lainkaan ja suurin osa tutkimukseen osallistujista pysyi meille anonyymeinä koko tutkimuksen ajan. Haastateltavamme henkilöllisyys selvisi meille luonnollisesti. Lisäksi kaksi vastaajaa oli kirjoittanut etunimensä kyselylomakkeeseen.

Teimme tutkimustamme aktiivisesti noin seitsemän kuukauden ajan, mikä on mahdollistanut hyvän syventymisen sen tekoon. Tutkimuksen raportoinnin suhteen olemme mielestämme antaneet kattavan kuvan siitä, miten tutkimus on tehty. Eskola ja Suoranta (2008, 213) painottavat, että tutkimustekstissä tulisi pyrkiä mahdollisimman tarkasti kertomaan siitä, mitä aineistonkeräyksessä ja sen jälkeen on tehty.

Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten metodien, tutkijoiden, tietolähteiden tai teorioiden yhteentuumista samassa tutkimuksessa. Sen avulla ylitetään tutkijan omat ennakkoluulot, koska triangulaatiossa tutkija ei voi sitoutua yhteen näkökulmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 143.) Lisäksi triangulaatiolla kohotetaan tutkimuksen luotettavuutta, sillä triangulaatiolla osoitetaan, että tulos ei ole sattumanvarainen (Triangulaatio 2007). Opinnäytetyöprosessimme aikana olemme moneen otteeseen havainneet hyväksi sen, että tekijöitä oli kaksi. Jos itse oli esimerkiksi pohtinut tutkimuksen eteenpäin viemistä vain yhdestä nä-

kökulmasta, on ollut hyväksi, että toinen on tuonut esiin erilaisen näkökulman. Triangulaatiota syvensi myös kaksi erilaista aineistonkeruun tapaa – kyselylomake ja haastattelu. Valitettavasti saimme haastatteluun vain yhden osallistujan. Olemme lisäksi pyrkineet yhdistämään teoriaa eri tietolähteistä, mikä lisää tiedon luotettavuutta. Tämän lisäksi olemme pyrkineet valitsemaan tietolähteiksi ajankohtaisia, tämän vuosituhanen julkaisuja.

9.2.2 Tutkimuksen eettisyys

”Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä.” (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Mäkisen (2006, 25) ja Hirsjärven ym. (2009, 24) mukaan Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, joita mekin työssämme noudatimme. Tutkimuksessamme olemme rehellisiä ja avoimia, kunnioitamme muiden tutkijoiden työtä käyttämällä lähdeviitteitä asianmukaisella tavalla emmekä plagioiheidän tekstiään sekä kunnioitamme tutkittaviemme yksityisyyttä. Eettisten periaatteiden noudattaminen on työmme alusta alkaen ollut meille tärkeä asia ja olemme pysähtyneet pohtimaan näitä asioita työmme eri vaiheissa. Aihevalinnan jälkeen lähetimme Jyväskylän kaupungille tutkimuslupahakemuksen, sillä sosiaali- ja terveystalvueluita koskevia opinnäytetöitä voidaan tehdä vain luvanvaraisesti (Opinnäytetyö- ja tutkimusluvat Jyväskylän kaupungin palveluissa). Myönteisen tutkimusluvan (liite 3) saatuamme aloitimme varsinaisen tutkimusprosessimme.

Aineiston keruun toteuttaminen eettisesti oli yksi tutkimuksemme merkittävin ja aikaa vievin osuus. Jyväskylän kaupungilta sekä Jyväskylän perhetyöltä saadun tutkimusluvan jälkeen laadimme saatekirjeen ja kyselylomakkeen perhetyön asiakkaille. Saatekirjeessämme noudatimme Kuulan (2006, 102) sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) ohjeita siitä, kuinka tutkittavia informoidaan riittävän kattavasti. Kerroimme saatekirjeessä (liite 1) keitä olemme ja mikä on opinnäytetyömme tarkoitus. Lisäksi kirjeestä ilmeni kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuus, aineistonkeruun toteutustapa, tietojen suojaaminen, aineiston käsittely sekä milloin ja missä opinnäytetyömme julkaistaan.

Saatekirje toimi eräänlaisena suostumuksena, niin kutsuttuna informed consent -kirjeenä. Informed consent tarkoittaa, että tutkittavalla on annettu riittävästi tietoa tutkimuksesta, jotta hän kykenee itsenäisesti tekemään päätöksen tutkimukseen osallistumisesta. (Hennink, Hutter & Bailey 2011, 63; Gibbs 2007, 101). Antamalla henkilölle itselleen päätösvalta tutkimukseen osallistumisesta kunnioitetaan ihmisen itsemääräämisoikeutta (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Gibbsin (2007,101) mukaan suostumus olisi hyvä saada kirjallisena. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimien eettisten periaatteiden (2012) mukaan jo kyselyyn vastaaminen osoittaa tutkittavan suostuneen tutkimukseen ja tällöin kirjallisesta suostumusta ei tarvita. Allekirjoitettu suostumus ei muutenkaan olisi sopinut tutkimukseemme, sillä tämä olisi paljastunut tutkittavien henkilöllisyyden.

Tutkittavien anonymiteetti oli vahvasti mielessämme koko prosessin aikana. Bellin (2005, 48) mukaan jokainen saattaa käsittää anonymiteetin eri tavalla, joten tutkijoiden vastuulla on huolehtia anonymiteetistä niin hyvin, että mitään ei jää sattuman varaan. Päädyimme jakamaan tutkimuksemme kyselylomakkeet perhetyöntekijöiden kautta asiakasperheille. Aluksi pohdimme mahdollista palautusta postin kautta, mutta mielestämme tähän liittyi riski lomakkeiden katoamisesta. Posti kulkee useiden eri välikäsien kautta, joka vahvisti päätöstämme hylätä postipalautus.

Asiakkaat palauttivat siis täytetyt lomakkeet suljetuissa kirjekuorissa perhetyöntekijälleen. Tässä menettelyssä negatiivista on se, että näin perhetyöntekijät tiesivät, ketkä asiakkaistaan ovat osallistuneet tutkimukseen. Tämä valintamme vaikuttaa osaltaan tutkimuksemme eettisyyteen ja tutkittavien anonymiteettiin. Koska perhetyöntekijät tiesivät, ketkä asiakkaista palauttivat lomakkeet, päädyimme tutkimuksen raportoinnissa jättää vastaajien koodaamisen pois. Tällä pyrimme varmistamaan, että perhetyöntekijät eivät voi yhdistää tuloksia ja erityisesti suoria sitaatteja asiakkaisiinsa. Mikäli olisimme raportoinnissa käyttäneet koodaamista, olisi perhetyöntekijät voineet yhdistää esimerkiksi kaikki vastaaja 1:n sanomat tiettyyn asiakkaaseen. Toisaalta tutkimuksemme luotettavuus saattaa heiketä tämän ratkaisun edessä, mutta pidimme

eettistä näkökulmaa tärkeämpänä. Koodaaminen olisi myös auttanut lukijaa saamaan tarkemman kokonaiskuvan yhden vanhemman vastauksista.

Jaoimme kirjekuoret kyselylomakkeiden mukana, joihin olimme käsin kirjoittaneet tunnusmerkit, varmistaaksemme kuorien alkuperäisyyden. Näin varmistimme, että suljetut kuoret eivät avaudu ja vaihdu uuteen asiakasperheeltä lähtiessä. Lomakkeiden jakaminen perhetyöntekijöiden kautta varmisti myös sen, että tutkijoina emme valinneet tutkimusjoukkoamme, emmekä näin ollen koskaan saaneet tietää heidän henkilöllisyyttään (pois lukien haastateltava).

Haastattelun alussa kerroimme tutkittavalle samat asiat kuin saatekirjeessäkkin ja näin varmistimme hänen suostumuksensa. Mäkisen (2006, 95) mukaan haastateltavalla tulee aina olla mahdollisuus keskeyttää haastattelu tai kieltäytyä vastaamasta joihinkin kysymyksiin vaikka hän olisikin alussa suostunut haastatteluun. Nämä asiat selvensimme tutkittavalle haastattelun alussa.

Yksi tutkimuksen eettisistä kysymyksistä nousi esille siinä vaiheessa kun saimme vain yhden haastattelun. Jotta säilytämme haastateltavan anonymiteetin, emme raportoinnissamme käytä kaikkia hänen kertomiaan asioita. Emme kirjoita haastatteluun osallistuneesta henkilöstä haastateltavana vaan vastaajana, jotta häntä ei voida erottaa muista tutkimukseen osallistujista. Haastattelu oli hyvin keskustelunomainen ja joitain asioita me tutkijat selkeästi johdattelimme. Kun tutkittava ei keksinyt erääseen kysymykseen vastausta, annoimme hänelle keskustelun lomassa mahdollisia ”vastausvaihtoehtoja”. Näitä vastauksia emme ottaneet mukaan lopulliseen raporttiimme, sillä tässä kohtaa keskustelu ohjautui selkeästi tutkijoiden omien ajatusten mukaisesti.

Tietosuojaan sekä tietoturvan perusteella meillä tutkijoilla on velvollisuus säilyttää aineisto niin, että asiattomat eivät pääse niihin käsiksi (Kuula 2006, 64, 84). Aineistoa säilytimme lukollisessa kaapissa, jonne pääsy oli vain meillä tutkijoilla. Tutkimuksemme haastattelu litterointiin heti seuraavana päivänä, jonka myötä tunnistettavat tekijät sekä ääninauha poistettiin. Kyselylomakkeet tuhoitiin polttamalla ne heti sisällönanalyysin jälkeen.

Lähteet

- Ala-Hynnälä, H. & Kettunen, M. 2010. Perhetyön toteutuminen alle kouluikäisten lasten perheissä. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Anttonen, T. 2013. Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön johtaja. Sähköpostiviesti 25.11.2013.
- Anttonen, T. 2014. Jyväskylän kaupungin lastensuojelun perhetyön johtaja. Keskustelu 7.2.2014.
- Bell, J. 2006. Doing your Research Project. A guide for first-time researchers in education, health and social science. 4. p. Berkshire: Open University Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. p. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. uud. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Gibbs, G. 2007. Analyzing qualitative data. London: SAGE Publications Ltd.
- Helminen, J. 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Toim. J. Helminen. Juva: WS Bookwell, 15-36.
- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. 2011. Qualitative research methods. London: SAGE Publications Ltd.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. 12. p., uud. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. p., uud. p. Hämeenlinna: Karisto.
- Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemassa -etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Hyvärinen, S. 2007. Vanhemmuus ja parisuhde pikkulapsiperheissä. Teoksessa Neuvolatyön käsikirja. Toim. A. Armanto ja P. Koistinen. Helsinki: Tammi. 354-361.
- Jaakkola, T. 2009. "Yksin en kuitenkaan olisi jaksanut enää päivääkään" Perhetyön merkitys asiakkaiden kokemana Keski-Pohjanmaan perhetyön kehittämishankkeessa "Verkkoa kutoen, osaamista kehittäen". Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2. uud. p. Porvoo: Bookwell.

Kalland, M. 2007. Perhe tämän päivän yhteiskunnassa. Teoksessa Neuvolatyön käsikirja. Toim. A. Armanto ja P. Koistinen. Hämeenlinna: Karisto, 347-353.

Kananoja, A., Lavikainen, M. & Oranen, M. 2012. Toimiva lastensuojelu, väliraportti. Selvitys kuntien perhetyön, lastensuojelun toimintatapojen sekä lastensuojelulain toimivuuden kehittämistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Karvonen, S. Moisio, P. & Simpura, J. 2009. Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Toim. J. Lammi-Taskula, S. Karvonen ja S. Ahlström. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino, 20-35.

Kinnunen, U. Malinen, K. & Laitinen, K. 2005. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Mallinen ja T. Lämsä. Juva: PS-kustannus, 125-147.

Kivijärvi, S., Rönkä, A. & Hyväluoma, J. 2005. Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Mallinen ja T. Lämsä. Juva: PS-kustannus, 47-68.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. n.d. Finlex. Viitattu 18.12.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lammi-Taskula, J. & Bardy, M. 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Toim. J. Lammi-Taskula, S. Karvonen ja S. Ahlström. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino, 60-67.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Toim. J. Lammi-Taskula, S. Karvonen ja S. Ahlström. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino, 38-48.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen pikkulapsiperheissä. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Toim. J. Lammi-Taskula, S. Karvonen, ja S. Ahlström. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino, 50-58.

Lastensuojelu 2012. N.d. Tilastoraportti liitteineen. Viitattu 30.03.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/lastensuojelu

Lastensuojelun perusta. N.d. Lastensuojelu.info. Viitattu 22.12.2013.
<http://www.lastensuojelu.info/fi/lastensuojelun-perusta.html>

Mahkonen S. 2010. Lastensuojelu ja laki. 3. p., uud. p. Helsinki. Edita Prima.

Makkonen, M. 2013. Asiakasosallisuuden lisääminen lastensuojelun asiakaskirjautusten avulla. Asiakkaiden kokemuksia lastensuojelutyöstä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto / Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Mitä on lastensuojelu? N.d. Lastensuojelun käsikirja. Sosiaaliportti. Viitattu 11.1.2013. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/

Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? 2013. Lapsen oikeuksien sopimus. Unicef. Viitattu 19.12.2013. <https://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus>

Mustajärvi, S. 2008. Perhetyöhön sitoutuminen. Lastensuojelun perhetyön asiakkaana olevien vanhempien, perhetyöntekijöiden ja sosiaalityöntekijöiden kokemuksia. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos.

Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä -jäsenyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Heikki Waris -instituutti.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nieminen, K. 2006. Perhetyötä punniten. Asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun avohuollon perhetyöstä Jyväskylässä. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala.

Nätkin, R. & Vuori, J. 2007. Perhetyön tieto ja kritiikki. Teoksessa Perhetyön tieto. Toim. R. Nätkin ja J. Vuori. Tampere: Vastapaino, 7-38.

Opinnäytetyö- ja tutkimusluvut Jyväskylän kaupungin palveluissa. N.d. Tutkimusluvut Jyväskylän kaupungille. Viitattu 22.03.2014. <http://www.jyvaskyla.fi/hallinto/tutkimusluvut>

Penninkangas, T. 2012. Lastensuojelu osana lapsuutta. Asiakkaiden näkemyksiä lastensuojelun avohuollon tukitoimien vaikuttavuudesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto / Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Sosiaalityö.

Pesiö, S. 2010. Lastensuojelun perhetyö lasten näkökulmasta. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala.

Pohjola, K. 2005. Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. Keuruu: PS-kustannus, 43-60.

Reijonen, M. 2005. Mitä se perhetyö oikein on? -ammattina perhetyöntekijä. Teoksessa Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Toim. M. Reijonen. Keuruu: PS-kustannus, 7-15.

Reijonen, M. 2013. Perhetyö. Viitattu 15.12.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>

Reijonen, M. 2013. Perhetyön dokumentointi. Viitattu 05.01.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/perhetyondokumentointi/>

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOY.

Räty, T. 2004. Oikeusturvatekijät lastensuojelussa. Teoksessa Lastensuojelu tänään. Toim. A. Puonti, T. Saarnio ja A. Hujala. Jyväskylä: Gummerus Oy, 85-104.

- Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen. Helsinki. Edita.
- Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen. Porvoo: Bookwell.
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY
- Rönkä, A., Mallinen, K., Lämsä, T. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen ja T. Lämsä. Juva: PS-kustannus, 11-19.
- Rönkä, A., Malinen, K., Sevon, E., Kinnunen, U., Poikonen, P-L. & Lämsä, T. 2005. Arki elämänalueiden leikkauspisteessä: johtopäätökset ja ehdotuksia perheiden arjen tukemiseksi. Teoksessa Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. A. Rönkä, K. Malinen ja T. Lämsä. Juva: PS-kustannus, 273-295.
- Salmi, M. Sauli, H. & Lammi-Taskula, J. 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Toim. J. Lammi-Taskula, S. Karvonen ja S. Ahlström. Helsinki: Yliopiston Kirjapaino, 78-93.
- Taskinen S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki. WSOYpro.
- Triangulaatio. 2007. Virtuaali ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.3.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464114103/1194104920968/1194107257373.html>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. p., uud. p. Vantaa: Hansaprint.
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. 2012. Viitattu 22.03-2014. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/periaatteet>
- Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. p., korj. p. Toim. J. Aaltola ja R. Valli. Juva: Bookwell, 102-125.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2011. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.

Liite 1: Saatekirje

Hei!

Olemme Kaisa Halttunen ja Anu Hänninen, opiskelemme Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosiaali-alaa (sosionomi AMK) viimeistä vuotamme. Opinnäytetyömme käsittelee perhetyötä Jyväskylässä. Aiheenamme on tutkia alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia perhetyöstä.

Tarkoituksena on selvittää teidän, asiakkaiden, kokemuksia Jyväskylän perhetyöstä. Tämän kyselyn avulla haluaisimmekin vastauksia sinulta kysymyksiimme, koskien juuri sinun näkemyksiä perhetyöstä. Tutkimustulosten perusteella tuotamme tietoa perhetyöntekijöille, jotta he pystyisivät kehittämään työtään ja saamaan palautetta omasta toiminnastaan.

Kokemuksenne ja mielipiteenne ovatkin ensisijaisen tärkeitä, jotta toimintaa pystyttäisiin kehittämään juuri asiakkaiden näkökulmasta.

Keräämme opinnäytetyöhömmme tarvitsemamme aineiston kyselylomakkeen ja mahdollisesti haastattelun avulla. Kyselylomake on tämän saatekirjeen mukana ja toivomme, että täyttäisitte sen **20.12. mennessä** ja palautatte sen suljetussa kirjekuoressa (tämän saateen mukana) perhetyöntekijällemme. Jos perheessänne on useampi kuin yksi vanhempi, voivat vanhemmat täyttää erilliset lomakkeet niin halutessaan. Arvostamme kuitenkin jos saisimme edes yhden vastauksen jokaisesta perheestä (vanhemmat voivat täyttää lomakkeen yhdessä). Kyselylomakkeen alussa on myös kohta, jossa voit antaa yhteystietosi, jos olet halukas osallistumaan lomakkeen täytön sijaan mieluummin haastatteluun. Haastattelun kysymykset ovat samoja kuin kyselylomakkeessa. Haastattelu-aika ja -paikka ovat sovittavissa teidän toivomusten mukaan. **Voit siis joko täyttää kyselylomakkeen tai osallistua haastatteluun.** Jos valitset haastattelun, palautathan kuitenkin yhteystietosi suljetussa kirjekuoressa perhetyöntekijällesi, jotta voimme olla yhteydessä sinuun.

Tutkimuksen tekijöinä meitä sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus ja kaikki saamamme tiedot ovat luottamuksellisia. Jokaisella tutkimukseen osallistuneella on oikeus olla vastaamatta kaikkiin kysymyksiin ja oikeus keskeyttää mahdollinen haastattelu missä vaiheessa vain. Lopullisessa opinnäytetyössämme vastaajien henkilöllisyys suojataan niin, että kukaan ei pysty tunnistamaan henkilöllisyyttä. Muokkaamme mahdollisesti esiin tulleet tunnistettavat tekijät niin, että niitä ei voida yhdistää teihin. Vastausten raportoinnin jälkeen tuhoamme kyselylomakkeet ja tutkimuksen aineisto on ainoastaan meidän luettavissamme. Lopullinen opinnäytetyö julkaistaan ammattikorkeakoulussamme keväällä 2014 (toivottavasti) ja on täten julkinen kaikille, myös teille.

Mikäli sinulle tuli kysyttävää työstämme niin ota rohkeasti yhteyttä meihin! Kiitos jo etukäteen arvokkaista vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin,
Kaisa Halttunen, G2784@jamk.fi
Anu Hänninen, G3768@jamk.fi

TUTKIMUS

Anu Hänninen
Kaisa Halttunen

Vapaaehtoinen haastattelu

Mikäli haluat mieluummin osallistua haastatteluun,
kuin täyttää kyselylomakkeen, jätäthän yhteystietosi
alle. Palautathan yhteystietosi suljetussa
kirjekuoressa perhetyöntekijällesi.

Nimi

Puhelinnumero / sähköpostiosoite

Kysely perhetyöstä

Kysely on osa opinnäytetyötä varten tehtävää tutkimusta. Opinnäytetyössä kartoitetaan alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia perhetyöstä Jyväskylässä.

Kysymykset ovat avoimia, voit siis vastata omin sanoin vastauksiin varattuun tilaan. Voit myös tarvittaessa jättää vastaamatta joihinkin kysymyksiin.

Kiitos osallistumisestasi!

1. Mihin olet ollut perhetyössä tyytyväinen?

2. Mihin et ole ollut perhetyössä tyytyväinen?

3. Miten perhetyöntekijä on huomionnut mielipiteesi, ja koetko tulleei ymmärretyksi?

4. Miten perhetyöntekijä on auttanut sinua vanhemmuudessa?

5. Kuinka perhetyöntekijä on huomionnut lapsesi (alle kouluikäiset)?

6. Millaisena koet perhetyöntekijän (esimerkiksi aidosti kiinnostunut, etäinen, jne.)?

7. Miten olet hyötynyt perhetyöstä?

8. Mitä parannettavaa perhetyössä mielestäsi on?

9. Muuta sanottavaa perhetyöstä?

Vastaajan sukupuoli

Mies Nainen

Vastaajan ikä

alle 20 v. 21 - 26 v. 27 - 32 v.
 33 - 38 v. 39 - 44 v. yli 45 v.

Perhetyyppi

yksinhuoltaja yhteishuoltajuus, vanhemmat asuvat yhdessä
 yhteishuoltajuus, vanhemmat asuvat eri osoitteissa

Samassa taloudessa asuvien lasten lukumäärä ja iät:

Kauanko perheessänne on tehty perhetyötä?

- alle 1kk 1kk - 3kk 3kk - 6kk
 6kk - 12kk yli 12kk

Jatkuuko perhetyö perheessänne?

- jatkuu päätynyt/päätymässä

Kuinka usein perhetyöntekijä käy/kävi perheessänne keskimäärin

- useammin kuin kerran viikossa kerran viikossa
 2 kertaa kuukaudessa muu, mikä:

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
Perusturvapalvelut

Hakemus

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS (Tutkimukset ja opinnäytetyöt)

1 Hakijan tiedot	Suku- ja etunimi Hänninen Anu		
	Nykyinen työnantaja/opiskelupaikka Jyväskylän ammatti korkeakoulu		
	Jyväskylän kaupungin palveluksessa ☒ Ei ☐ Kyllä		
	Kotiosoite [redacted]		Postinro ja - paikka [redacted] Jyväskylä
	Puhelin toimeen	Puhelin kotiin [redacted]	Sähköpostiosoite [redacted]
	Yliopisto ja laitos/Ammattikorkeakoulu/oppilaitos, jossa opiskelee JAMK, hyvinvointiyksikkö		
	Yliopiston/laitoksen/Ammattikorkeakoulun/oppilaitoksen osoite/yhteystiedot Puistokatu 35, 40200 Jyväskylä		
2 Muut hakijat	Nimi, osoite, puhelin ja sähköposti Halttunen Kaisa, [redacted] Jyväskylä, [redacted]		
3 Tutkimuksen ohjaaja	Tutkimuksen ohjaaja ja yhteystiedot (sähköposti/puhelin) Hintikka Timo, timo.hintikka@jamk.fi Kiiskilä Taja, Taja.kiiskila@jamk.fi		

Perusturvapalvelut

4 Tutkimusta koskevat tiedot	Tutkimuksen nimi Alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia perhetyöstä, lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteistä.
	Tiivistetty kuvaus tutkimuksen suorittamisesta Tutkimme alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia Jyväskylän perhetyöstä, lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteistä. Teemme kyselylomakkeen vanhemmille ja mahdollisesti toteutamme myös haastatteluita, jos vanhemmat ovat siihen halukkaita. Haluamme tutkimuksellamme saada tietoa vanhempien kokemuksista, jotta perhetyöntekijät voisivat mahdollisesti kehittää omaa toimintaansa. Opinnäytetyömme on tarkoitus valmistua keuhdalla 2014. (Tutkimuksesta sovittiin alustavasti perhetyön palvelupäällikkö Tarja Anttonen kanssa)
	Asiasanat (max 5 kpl) Perhetyö, lastensuojelun avohuolto, alle kouluikäisten lasten vanhemmat
	Tutkimusaineiston suojaus, säilyttäminen ja hävittäminen Lomakkeet (täytetyt) toimitetaan meille suljetussa kirjekuoressa, aineisto on vain meidän luottamuksamme. Säilytämme aineistoa suljetussa tilassa ja tuhommme sen vastausten raportoinnin jälkeen.
Tutkimuksen taso ☐ Tohtorin tutkinto ☐ Kandidaattitutkinto ☐ Lisensiaattitutkinto ☐ Maisteritutkinto ☐ Ylempi AMK - tutkinto ☒ AMK - tutkinto ☐ Muu, mikä?	
Tutkimus kuuluu muuhun laajempaan tutkimusprojektiin ☒ Ei ☐ Kyllä, mihin?	

Perusturvapalvelut

	Kohderyhmä ☐ Potilaat ☐ Omaiset ☐ Henkilökunta ☐ Asiakirjat ☒ Muu, mikä? <i>perhetyön asiakkaat (vanhemmat)</i>	Aineiston keruumenetelmä ☒ Kysely ☒ Haastattelu ? ☐ Havainnointi ☐ Asiakirja-analyysi ☐ Mittaukset, mitkä? ☐ Muu, mikä?
	Tutkimuksen hyödyt/vaikutukset Jyväskylän kaupungin toimintaan ☐ Ei välitöntä sovellettavuutta ☒ Välitön sovellusarvo toimintaan, millainen? <i>perhetyötä voidaan kehittää asiakkaiden toiveiden mukaisesti</i>	
5 Allekirjoitukset	Käsitellessäni työntekijöiden tai asiakkaiden/potilaiden tietoja sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. En myöskään käytä saamiani tietoja em. henkilöiden tai heidän läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi. En luovuta henkilötietoja sivullisille. Sitoudun raportoimaan tutkimuksesta tutkimusluvan myöntäjälle.	
	Päiväys <i>10.10.2013</i>	Hakijan/hakijoiden allekirjoitus ja nimen selvennys ANU HÄNNINEN Kaisa Halttunen
PÄÄTÖS	☒ Myönnetään hakemuksen mukaisena ☐ Myönnetään edellyttäen, että ☐ Hakemus hylätään seuraavin perustein	
	Päiväys Jyväskylässä <i>4 / 11</i> 2013	Tutkimusluvan myöntäjän nimi ja nimen selvennys Vastuualuejohtaja <i>MAKINEN</i>